Pawlicki Stefan

Marxa filozofia dziejów

Wykład w r. 1903/4

1

8456

„Kapitał"

Marxa

„Kapitał" Marx. jest jakob. bibl. now. relig.; zakon. nowe. porząd. rzeczy. Tak mów. przyjaciel. i nieprzyj. W każd. razie książ. to stawa. choć w stosun. do sławy swoj. mało czytyw. Sławę swoj. zawdzię. ona więc. zewnęt. przyczyn. niż warto. wewnętrz. Gdyb. Marx nie był założ. Internacyo., gdyb. później pod jego wpływ. ducho. nie była powsta. partya socyalno-demokraty. w Niemcz. mające wielk. znacze. polity. w parlam. niem. i gdyb. ta part. nie przysięg. na ową książ. nie mówionoby o niej więc. niż o dziel. Ricarda, Careya lub Rodbertu

Oczywiś. książ. ma także wielk. warto. wewnętrz. Częśc teorety. przypisuj. nawet z góry, że jest błęd.; objaw. niepospoli. siłę dialekty. a materyał history. w niej nagromadz. świadcz. chlub. o pracowito. olbrzymiej. autora: która tem więc. zasług. na uznan.: iż niej spojrzeć. autor. wśród których pisał. Był przez życi. całe. zmuszo. mnóst. inn. prac. a namiętno. z któr. prowadz. cytuj. międzynarod. porbewz. go niedy. spoko. ducha, bez któr. nie może tworz. artystycz. ~~[illegible]~~ ani sądzi. bezstron. Do tych przeszkód łączy. się długa chorob., wreszc. śmierć żony, która

stanowi wytrąc. pióro z ręki.

Te przeszkod. tłum. dla nieg. książ. pozost. niedokoń. i w późniejsz. częśc. ~~treści~~ nie jest należ. opracow. i niejed. co zostaj. w sprzeczno. rażą. z tem. viem. Ale tłum. dalsz. dla nieg. mniej jest ważny niż należ. nie spodziew. po jej stanie. Dla ludu nie jest ona dosyć popular. i nie przedstaw. całokształt. obejmuj. wszystk. zjawis. życi. gospodarcz. A dla uczon. nie jest dosyć bezstronna (co wielk. jest defekt.) ani dosyć systemat., obrazuj. mnóstw. rzeczy, w sob. może cenn. ale niedbał. mierz. na które główn. teory. a nie zawieraj. tego, co byłob. najpotrzeb., wystrzeg. rozprawian. się z poprzednik.: Stąd ekonomiści mog. tyl. w pewn. kwest. zgadz. się z Marx: nie mogą jedn. przyznaw. mu stanowis. górn. w rozwoj. swej nauki.

6

Marx

Teor. ekonomi.

Pierw. tom „Kapitału" ukaz. się w r. 67. drug. wyd. sporząd. sam aut. w r. 73 = 3e wyd. z drob. odmie. wyszło w 83, po jego śmier. staran. Engelsa — tak samo 4e w r. 90.

Drugi tom wyd. lub raczej opracow. wedł. pozostaw. manuskr. Engels i ogłos. w 85 r = w przedmo. sprawozd. tendy swoj. i metod. któr. się trzymał, aby membra disjecta utwo. wszto.

2e wyd. tego tomu uskutecz. Engels w 93 r.

Trzeci tom ogłos. Engels w 2 częś. dopie. w r. 94 = jest on niedokończ: a ponieważ rozdz. tyl. w główn. zarys. pochodz. od Mar: opracow. ich i redagow: ostatecz. zawdzię. Engels. Wielkie mozoły, na jak. narażo. był odsyła tyj pracy opow. w przedmo. do 3o tomu. —

Pierwszy tom w XXV. rozdz. zawie. rozwój produkcyj. kapitału i rozbie: siedm głów. kwest: Produktionsprocess des Kapit:

1o) Towar a pieniądz (rozd. I–III)

2o) Przemiec. pieniądzy w kapit. (rozd. IV)

3o Wytwarzan. bezwzględ: nadwartości (rozd. V – IX)
(Produktion des absolu. Mehrwerthes

4o Wytwarzan. względn. nadwartości (rozd. X – XIII)
(Produkt. des relativ. Mehrwerth.)

5° Wytwarzan. i bezwzględ. i względn. nadwarto: (rozd. XIV – XVI)

6° Płaca robotników (Arbeitslohn) – rozd. XVII – XX.

7° Rozwój akumulacyjny (Akkumulationsprocess) rozd. XXI – XXIV –

Dodatko. rozdz. XXV zajmuj. się kwest. nowożyt. kolonizac.

–

Po ogłoszen. 2 wyd. tego tomu, wyszedł przekł. franc. Le Capital – Paris 73 = zrobio. przez Roya pod osobist. dozor. Mar. zaopatrzon. w różn. dodat. i popraw. które uwzględ. Engels w trzec. wyd. tego tomu. –

Polski przekł. tego tomu ogłoszo. ~~[illegible]~~ w Lips. 84 w Kasprowicza = robiono w pierwszych rozdz. wedł. fran. przekł. – w następ. niekiedy wedł. niem. wyd. 3° – który tymcz. się był ukazało

Jest to praca zbioro. dosyć staran. choć nie może się zgodz. na wszyst. nazwy techni: = n.p. mehrwertt tłum. przez warto. dodatko: co nie oddaj. dokład. myśli Mar. – mowa tu: nadwarto:

Polski przekł. zamiast 25 rozd. ma ich 27 = bo rozd. III orygin: rozłoży. tłuma: na III. IV. V. – stąd VI polsk. przekł. = IV orygi. i t. d. XXVII = XXV. =

4

Drugi tom zawie. drugą księgę „Kapitału": Rozwój cyrkulacyjny Kapit. — Marx. Teor. ekono.

Rozpada się na trzy ~~części~~:

I Część: ~~Metamorfozy~~ Premiany Kapitału i (tychże) obiegu (Kreislauf - Obieg)

Rozd. 1. ~~Obieg~~ Obieg Kapit. pieniężn.

" 2.: ~~Obrót~~ Obieg " produkcyjn.

" 3.: " " towarowego

" 4. O trzech figur. ~~obiegu~~ obiegu

" 5. czas ~~obiegu~~ obiegu

" 6. Koszta obrotowe

II Część: Powrót (umschlag) Kapit.

Rozd. 7. ~~Czas~~ powrotu i liczba powrotu

" 8. Kapit. stały i Kapit. obroto.

" 9. Ogólny powrot wyłożo. Kapit.

10. " Teorye co do stałego i obroto. kapit. Fizyokraci. A. Smith.

11. " Ciąg dalszy - Ricardo

12 " okres pracy

13 " czas produkcyi

14 " " obrotu

15 " wpływ czasu obrotó na wielko. Kapit. wyłożo.

16 " powrót Kapit. zmiennego

rozd. 17: obrót nadwartości.

Część trzecia: Odtworzenie i obrót powszechnego kapit. społeczn.

Rozd. 18. wstęp

„ 19. dawniejsze poglądy

a) Fizjokraci b) Smith c) późniejsi

„ 20. pojedyncze odtworzenie

(bardzo wiel. kwest. uszczegóło.)

„ 21. Nagromadzenie i rozszerzone odtworzenie

(bard. wiel. kwest. uszczegóło. i wyjaśnień)

Tom trzeci: Ks. III Rozwój ogólny produkcji kapitalistycznej.

Część pierwsza: Zamiana nadwarto. w korzyść [zysk] a raty nadwartości w ratę korzyści [zysku] =

rozd. 1 – 7.

Część druga: Zamiana korzyści [zysku] w korzyść [zysk] przeciętną

rozd. 8 – 12

Część trzecia: Prawo spadania raty procentowej [zyskowej] (roz. 13–15

Część czwarta: Zamiana kapit. towarowego i pieniężn. w kapit. handlo. towarowy i w kapit. bankiers. (rozd. 16–20) +

+ Część piąta: Rozdzielenie korzyści w procent i korzyść przedsiębiorczą kapit. oprocentowany rozd. 21 – 28.

Marx

George Henry

Całego dzieła streszczać nie podob: na nich społecz. w dodzt. i ujemn. znacz. bezpośred. lub pośredn. wpływ. był. Tom pierw: przetoczo: na ważniej. język europ. Gdy w 85° ukaz. się tom drugi demokr: socyal. w Niemcz. był już stronnict. polity zorganizow. wyznaj. swój progr. ekonomi. ~~polit~~ ani drugi tom ani trzeci nie wywołał w tym progr: żadn. modyfi. a chociażby wśród socyalistów niem. zaczyna się odzyw. ~~coraz~~ coraz liczniejsze głosy n. p. Hertzki = iż niektór. zasadn. teor. Marx. są błędne, nie zmieni to sytuacy. polity. stronnictw - We Francyi i Anglii organiz. dziś ostat. tomy nie odegr. żadn roli - większ. tam Marxistów wyrosła z 1° tomu - a następ. nie zyska. in rozlewu.

Dla nas wystar: główn. teor. Marx. wyłoż. zawar. w pierw. tom. i dawniejsz. jego pracach =

Do tego bardz przydat. jest streszcz. 1° tomu franc. zrobio przez Deville: Le Capital de Karl Marx. Resumé et accompagné d'un aperçu sur le socialisme scientifique par Gabriel Deville. Paris - Marpon et Flammarion

Zawiera wierne streszcz. pierw. tomu ale w 29 rozd. zam. 24 = bo 4 rozd. Marx. rozło. na trzy (IV-VI) zał. w wielk. rozdział. które większ był zrobio z franc.

a wyd. XXIV Mar. nowe wstęp. na trzy (XXVI–XXVIII) które wr. z dodatk. XXIX (u Mar. 25") stanow. 8ą sekcyą – podcz. gdy niem. wyd. na 7 sek. podziel.
Tymczasem jest to stream: wstęp. o socyaliz. naukow: w któr. Deville wykła. różni. marxist. od in. teor. francu. socyalist. i ogół. przeg. marxizm.

—

Bard. przydat. jest wykład nauk ekonomicz. Marxa w form. populam. Karola Kautsky'ego – 1e wyd. 86 – 5e 94 Stuttg. – Dietz = tłumacz. na różn. języ. także na polskie. prz. Kautsk. drugi. –

Zob. także Prof. Masaryk'a: Die wissenschaftl. u. philos. Krise innerhalb des gegenwärtig. Marxismus – odbit. z czasop.: die Zeit – Wien 98 –

=

Książka ta rozp. się na trzy części i 19 rozdziałków =
I. Towar, pieniądz, kapitał (3 wyd.)
II. Nadwartość (9 rozdz.)
III. Płaca robotników i dochód kapitału (7 rozd.)

=

Z przeciw. obozu zasług. na uwag. dwie krytycz. rozpraw:
1) Heinr. von Sybel; die Lehren des heutig. Sozialismus u. Kommunismus – Bonn 72 =
2) Karl Marx's nationalökon. Irrlehren. Eine krit. Studie von Ludwig Słonimski. Berlin 98 – Joh. Räde (Stuhr)

+ przekł. z rosyjs. Oryg. ukaz. się w krit. czasopi. znane: czasopis. petersbur. Wiestnik Jewropy – i spotkał się z wielk. uznan. Rzecz napis. zgodnie prz. motto: prz. człow. który patrzy z dalek. na walki wewn. partyj. społeczn.

Marx
Teor. ekon. e

Pierw. księg. (i tom) jest poświęcon. produkc. kapit.
Pierw. rozd. zajmuj. się towar.

„Bogactwo społeczeństw, w któr. panuj. kapitalisty. sposób produkcyi przedstaw. się jako olbrzym. nagromadzen. towarów“ a pojedyńcz. towar jest jego formą pierwotn. F
Badan. nasze zaczyna. przeto od ~~rozbioru~~ analizy towaru“. – p. 1. –
Od tych słów zaczy. się rozd. 1, w któr. mowa o towarze i
dwóch czynnik. któr. składa. się na jego wartość.
Musi. tenże rozdział. poświęc. rozbió gruntow. Który sam
Marx do tego zachę: „~~Każdy~~ ze wszelkich początek jest trud. to sprawdza się F
w ~~wszelk~~ Każdej nauce Zrozumie. pierwszego rozdz. zawierającego, zawiera.
analizę towaru, będz. sprawiać najwięk. trudność. Co się zaś w szczególności tyczy ~~tego~~ ~~rozbioru~~ ~~anali~~ ~~substancj~~ istoty wartości i wielkości wartości, to wedle możno.
ja wyłoż. spopularyz. – Forma wartości któr. gotową postacią jest forma pieniężna, ~~bar~~ bywa pozbawio. treści i prosta. Mimo to duch ludz. od przeszło 2000 lat na próżn. starał się ją zbad. gdy z drug. strony analiza dalek. pełniejsz. form i zawiłszych ~~przynaj~~ udała się choć w przybliż. Dla czego? Ponieważ ciało wyrobion. jest łatwiejsz. do zbadan. od jego komór. Prócz tego analiza form ekonomi. ani mikroskop. posługiw. się ani chemicz. odczynnik.
Oba zastąp. powinna abstrak. Dla towarzyst. zaś mieszczańsk.

forma towarowa wytworu pracy czyli forma wartości. towaru jest owa forma komórkową ekonomii. Niewykształconemu ~~tylko~~ jej *[wykształcenie]* analizy zdaje się ~~zabawn~~ gubić w samej subtelności. W istocie chodzi tu o subtelności ale tylko o takie jakie zajmują się często mikrologii.

Z wyjątk. rozdz. o ~~wartości~~ formie wartości nie będzie można książce tej zarzucać żeby była trudna do zrozumienia. Przypuszczam naturalnie czytelnika który chce się nauczyć czegoś nowego zatem chce także myśleć samodzielnie (str. V VI)

Kautsky p. IX. X także zwraca uwagę na trudność przedmiotu:

„Zwykle się mniema że ekonomia polityczna jest dziedziną wiedzy którą każdy także rób. bez żadnej wstępnej wiedzy zrozumieć może. Ale jest wiedzą i to najtrudniejszą bo nie ma prawie innej organizacji która by tak skomplikowany była jak społeczeństwo. Zupełnie do zrozumienia owego zbioru komunał. który Merkantylizm ekonomią polityczną, nie potrzeba więc wiedzy owej, która odwodzi każdy przy interes. i zapisuje zaraz codzienn

porz. społeczn.

sam nabywa. Ale zrozumieć Kapitału Marxow. który w podst. krytyki ekono. polity. buduj. now. syst. historyi i ekonomi. nie tyl. przypuszcz. pewn. urodz. historyi. lecz także poznan. fakt. których dotycz. rozwoj wielk. industr. Kto nie zna ~~faktow~~ choć w częś. owych faktów, z któr. Marx wyprow. swoj. prawa ekonomi. temu znacze. tych praw rzeczywist. pozostan. ciemn., tem więcej wyrzeka ue mistycz. i hegelian. Najzwia. przedstawie na nie jemu się wydaje. –

To moj. zdan. jest niebezpiecz. skała dla każd. usiłuj. popularn. wytłó. Kapit. Marx tak popular. pisał, jak tyl. można – gdzie był trudn. do rozum., winne nie jest w języku, lecz w przedmio. i czytelni. Gdy się bez uwag. ~~tłumacz~~ przekładu tę nową teorię rozumiał. w łatwo zrozumieć. i tłumacz., mogło się to tyl. stać kosztem ścisłoś., popularyzo. musiało stać się płytkość. –

Dobrze tu zaznacz. że Kautsk. nie bard. zdaj. sob. sprawy z trudno. nagromadzo. w książ. Mar. ~~Wszk~~. Żąda od czyt. zaznajom. dużo fakt. z dziedz. wielk. przemys. aby mogli rozum. lep. Mar:

Marx
Teor. ekon. f

Vot.

ten porzuc. żąd. samodziel. myślec. I słusznie! Bo fakt. przemysł.
są w ogrom. obfit. zebran. w księż. Marx; trzeb. więc owe. przez.
z nich wyprowadz. potrzeb. przedewszystk. myślec. bo chodz. o abstr.
W tem ma zupeł. słuszno. Marx. Jeżeli zaś przez tego chod.
o ~~jakiejś~~ wiadomo. wstęp. przygotow. to nie fakt. przemysł.
lecz psychologi. potrzeb. i dziejow. ale pierw. Kauts. nie
~~żadn~~ dorzeczna, ~~tak~~, bo sam ich nie znać, drug. pomy. bo mogłyb. wyprow.
wszystk. wnios. opart. wyłączn. na przemysł nowożyt.

Należ. pomiędz. naprzód, na czem poleg. bogact. narod. ~~nie~~ doszed. do kapitalist. gospodarst. produkcyjn.

Czy bogact. narodów, w któr. panuj. dzisiaj kapitalist. produk.
jest olbrzym. skąd. towar? Należ. odpow. że nie tyl. lecz
jeszcze ciemn. więc.

bo 1) nagromadz. towa.: nie maj. warto. jeżeli zamknię. droga
zbytu

2) jeżeli nie ma pewno. że ich reproduk. jest zabezpiecz.

3) jeżeli nie ma zabezpieczo. źród. komunika:

4) jeżeli nie istniej. organi. ducho. zapewniaj. rozwój
techni. cz. i nauko.

5) jeżeli nie istniej. moralno. i t.d. +

\+ Należ. odd. że nawet narod. przewaz. handl. o przemysł. zajęte, posiad. olbrzy. ~~Kapit~~ bogact. nie tyl. w kolej. żelazn. statk. i t.d. lecz nawet w ziemi i las: pot. w gmach. publicz. i prywat. nie mów. o bogact. przyrodz.

8

Marx teor. ekono. 9

Czemże towar? Bezpośrednio: Który swem przymiot. zadowalaj. którykol. potrzeb. ludzką. (p. 1) To defini. bard. szero. ale pomij. ten niedost: Jedno wyni. z tej defini. że tow. musi być pożyt. w najszer. znacz. : musi przynos. jakąś korzy. pośred. lub bezpośred.

Jednakże nie każd. rzecz pożyte. jest zarazem towar; potrzeb. na to, żeby oprócz swoj. warto. użytko. (Gebrauchswerth) miał jeszcze warto. zamienną (Tauschwerth)

Zastęp. na razie następ. zdan. (I. 2): Użyteczność rzeczy ~~robi z rzeczy~~ nadaj. jej warto. użytko. Ale warto. ta nie wisi w powietr. Zależna od właściwo. bytu towarowego (Waarenkörper) nie moż. istn. bez niego. Same byt towarowy, jak żelazo, pszenica, dyament i t. d. jest zat. wartością użytkową, czyli dobrem (Gut) Ten charakt. towaru nie zależ. od tego, czy przyswoj. jego przymiot. użytecz. wymag. dużo lub mało pracy. Gdy ~~rozważamy~~ rozważamy wartości użytko. : zawsze przypuszczamy pewn. ilość określon. np. tuzin zegar. ; łok. płótna. beczk. żelaz. Wartości użytkowe towarów ~~stanow~~ są przed. osobn. nauki tak zwan. ~~wiedzy o~~ znawstwo towar. Wartość użytkowa urzeczywistnia się w użyciu lub konsump. Wartości użytkowe stanowią treść materyalną bogactw

jakakolw. jest jego formą społecz. W tej zaś form. społecz. którą obecnie mamy rozważ. stanowią one zarazem materyał. podsta. wartości zamiennej. —

Wszyst. to będ. Mar. dalej rozwij. wytłóm. w swoim dziełku: Zur Kritik der polit. Oekonomie = a przed niem Aryst. którego niżej cytuj.

Kapit. Krytyk etc. p. 1. Na pierw. spojrzen. bogactwo mieszczańskie przedsta. się jako zbiór olbrzym. towar. a poszczególny towar jako jego istnien. pierwot. Każdy zaśem towar może być rozważ. z dwojak. punktu widzen. jako wartość użytku i wartość zamienna.

Arist. Polit. I. c. 9 p. 1257 a: [ed. Teubn. p. 16 — Barthél. p. 30]
Każdego mienia (κτῆμα) podwójn. jest używan. obydwoje według samej rzeczy, ale nie jednako, lecz jedno właściwe jest rzeczy, drugie nie właściwe, jak n. p. wzuwać trzewik albo zamieniać go (ἡ μεταβλητική). Albowiem jedno i drugie jest używan. trzewika, bo kto bowiem za pieniądz. lub żywno. wymien. trzewik temu, komu go potrzeba, takie używ. trzewika, ile trzewik jest, ale nie według właściwego używania, bo nie dla wymiany został zrobio. A tak samo ma się rzecz. o wszystk. innych rzecz. posiad. Wymieniać bow. może stosować się do wszystk. bo na początku zaczęło się ono w sposób przyrodz. gdy ludzie

mieli jednych rzeczy (więcej potrzeba do życia) drugich mniej. Skąd

także jasno, że handlowan. nie należy do przyrodz. nabywan. majątku. Bo

tyle co im koniecz. potrzeb. było, należ. ludz. nabyw. przez zamia. W

pierwszych tedy społeczno. (a tą jest. dom) ~~jawno~~ organiczne wcale owa wymiana ~~nie jest~~

~~potrzeba~~ nie ma, lecz dopiero wtedy, gdy społeczno. się zwiększy.

Bo domowni. wszyst. mieli wspól., ale rozłączeni, gdy wiele i ?

różne mieli potrzeby, musieli im ~~zaspokoić~~ zgadzać. ~~to~~ przez wzajem. udzie-

lan. sobie, jak dziś. jesz. wiele czyni lud. barbarzyń. za pomo.

zamiany. Zamieniają bow. potrzebne do wzaje. rzeczy jedne za

drug. a nic więcej, n. p. wino dając i biorąc za zboż., a resztę

w podob. sposób. — Taka więc zamia. ani nie jest przeciwna natu-

ani nie jest rodzaj. zarobków. Służy bow. dogadzaniu przyrodzonej

potrzebie. Jednakże z niej wzięło począt. zarobków. następ. sposob.

Gdy bow. rozszerz. się było na dalsz. stro. także pomagan. sob. przez

wprowadzen. rzeczy których ludzie potrzeb. do życia. tych których ~~dostateczn~~ mieli zbytku ~~podostat~~

koniecz. ustalił się zwycz. pieniędzy bo nie było łatw. przewożen.

rzeczy ~~potrzeb.~~ wedle przyrod. ~~dla potrzeb. przyrod.~~ koniecz. Dla tego ku udogod.

wymia. postanowio. taką rzecz na wzaj. daw. i przyjmo. któraby

sama z sieb. będąc pożytecz. była łatw. zamienna w potrzeb.

życia n.p. żelazo i srebr. lub coś podob. Co z począt. określa

Marx Teor. ekono.

jej wielko. wagę, później wyciskan. na niej znak, aby uwolnić się od ciągł. mierzen. Znak bowiem występ. się jako znam. ilości.

=

Z ustęp. tego wid. że w rozum. Arystot. wartość zamien. dawniejsza od towaru, ~~w znacz~~ wartość zaś towa. na niej polega. Ale wyni. to także, że wartość użytko. była podstaw. zamiany bo człow. ~~żąda~~ żądał rzeczy, któ. potrzeb. a za nie oddaw. te, któr. nie potrzeb. Wiedz. jedn. dobrz. że one mogą się przyd. drugic.: któr. tem sam. że ich przyjmow. oznajm. że ich potrzebu. Arystot. dawn. przed Marx. to oświad. Jeżeli. przeto Marx (w przedmo. do 1° wyd.) twier. że przez 2000 lat duch ludz. na próżn. bad. form. wartoś. wygląd. to trochę na przechwałkę. —

wartość zamienna
dawniejsza od towa.
wszystko. wartość podsta.
zamian.

__Wartość zamienna__ (wedł. Marx.) objaw. się na razie. jako stosun. ilościo., jako propor. wedł. której wartości użytko. jedn. rodzaju zamien. się na wartości użytko. innego rodzaju. a propor. ta ciągl. się zmien. wedle czasu i miejsca. Dla tego wartość zamienna wydaj. się być czemś przypadko. i czysto względn., wydaj. się być wartość zamienna przebywaj. wewnątrz towa. (valeur intrinsèque, zat. contradictio in adjecto. —

Tradyc. tę dawno rozwiąz. Arystot. odróżnia. w każd. rzeczy
która człow. posiad. podwój. użyt. właściw. i niewłaść., i posiadamy: — Marxa
bezpośred. i pośred. Z pierw. wypły. warto. użytko; z drug. zamien. — teor. ekono. i
Czy druga jest czemś przypadko. i względ.? a czy warto. zamien.
nie przebyw. w rzeczy? czy dla tego nie być kontradykt.:

Posłuchajm. jak Marx. ~~Human.~~ ~~[illegible]~~ istot. warto. i
przeciwdz. tej fundam.

Tak rozumu.: Najrozmait. towa.: bez względ. na ich
jakość czyli natu. brane w różnoród. ilości mogą być sob.
~~równe~~ w zamian. ~~N.~~ p. X korców pszenicy = y centn.
żelaza. Ale to równan. byłob. nieprawdz., gdyb. w pszeni.
i żelaz. nie było czegoś wspóln. Zat. obie te ilości równ.
się dla tego, że każd. ~~z nich~~ równa się trzeciej.

Marx. dowod. niepotrzeb. tego pewni. mateme.; chodzi
o to, co jest to trzecie, któremu równe się tak samo X korcy pszeni.
jak y cent. żelazi.

Tem trzeciem, powia. Marx. (p. 3) nie mog. być przymio.
geometr. fizykal. chemicz., i t. p. Takie przymio. są tyl.
uwzględ. w wartości użytkow. ale zapomina ~~[illegible]~~ (uprzed. o nich ~~zapomi.~~ przy — abstrahiren
zamian. „Wszystk. rodzaj ~~[illegible]~~ ~~wszystkie~~ towar. równię dobre, jeżeli

ich warto. zamienn. ~~równie~~ wielka. Nie ma tam żadn.
różnicy ani można odróżniać gdzie rzeczy mają tę same warto.
zamienną" (Cytat). Jako wartości użytkowe towary różnią się
przedewszystkiem jakością, jako wartości zamienne mogą się tylko
różn. ilością, ale nie zawier. ani jedn. atomu warto. użytko.

Marx I. p. 4: Gdy więc zapomni. o warto. użytko. bryd
towaro. pozost. im tyl. jedna właściwo. że są wytworami
pracy. Ale naw. wytwór pracy już nam się zmien. pod ręką.
Zapomnimy o jego wartości użytko. zapomni. także o materyal.
składnik. i kształtach, któr. robią z niej wartość użytko. Nie
jest już stołem ani dom. ani nićmi ani żad. inną rzeczą
Wszystk. jego przymio. zmysło. zniknęły.
pożyte. Ani też nie jest więc. wytwor. pracy stolarz. lub
budownicz. lub tkack. lub jakiejkol. inn. pracy określo. twórcz.
Razem z pożytecznem znamieniem wytworów pracy znika także pożyte.
znamię prac w nich złożonych, znikają zat. także róż. dotyczące
kształty tych prac, nie wyróżniają się więc od sieb. lecz wszystk. razem
sprowadzo. zostały do równ. pracy ludzk. do pracy ludz. oderwan.

Rozważmy teraz, to co pozost. z wytwor. pracy. Nie zachowało się z nich nic innego, tyl. ta sama upiorowata (gespenstige)
rzeczywisto. (Gegenständlichkeit), sama galareta (Gallerte) pracy
ludzk. bezróżnicowej t. j. wydatek. ludzk. siły robocz. bez względ. na postać,

Marxa teor. ekonomi. V.

w któr. został wydany. Rzeczy te przedstawią tylko to jedno jeszcze, że w nich przy wytworzeniu wydaną została praca ludzk. i w nich nagromadz. Jako kryształy tej wspólnej im subst. społeczn. są to wartości – i to wartości towarowe.–

W zam. stosun. zamiany towarów okaz. się ich warto. zamiany czemś zupeł. niezależnem od ich wartości użytkowych. Zapominaj. (abstrahując) teraz zupełnie od wartości użytkowej wytworów pracy, otrzymujemy ich wartość w sposób co dopie. oznacz. To co się przedstaw. jako coś wspólnego w stosun. zamiennym lub wartości zamiennej towaru, jest jego wartością. Dalsz. badan. sprowadzi nas napowrót do warto. zamiennej jako do tego, co jest koniecz. wyraz. czyli formą w której zjaw. się wartość, ale należ tę wartość rozważ. niezależ. od owej formy.

Warto. użytko. czyli dobro (gut) ma zat. tyl. dla tego warto. że oderwana praca ludzka w niem została ~~uprzedmiot.~~ urzeczywistnio. czyli umaterjalizow. Jakże będziemy mierzyli wielkość jego wartości? Przez ilość substancyi wartościotwórczej (der werthbildenden Substanz) w niem zawartej. Sama ilość pracy mierzy się jej trwaniem w czasie a czas pracy posiada znowu swą miarę w pewn. okresl. czasów: jako np. godzina, dzień itd.

Marx twierdzi dalej (p. 5), że praca, ~~stanow~~ nadająca wartość towaro-
wi, jest to praca osobist. pewn. roboty, bo ta może być leniw.
lub pilna, zdolna lub nieudolna. Lecz ogól. praca całej społeczno.
czyli ~~równa~~ praca ludzka, wydawanie tejże samej ludzk. siły
roboczej. Powszechna siła robocza społeczno. któr. przedsta-
wia się w wartościach świata towaro. uchodzi tu za jedn.
i tę sam. ludzką siłę robocz. chociaż składa się z niezliczonych
osobist. sił robocz. Każd. z tych osobist. sił robocz. jest
tą samą ludzk. siłą robocz. co wszyst. inne, ile posiad.
charakt. społecznej przeciętn. siły robocz. i jako taka
społeczna przeciętna siła robocza działa, i zatem do wytwa-
rzan. towaru jakiegoś potrzebuje tyl. czasu robocz. ile który
w przecię. jest koniecz. lub pod względ. społecz. jest koniecz.
Społecznie konieczny czas pracy jest to czas pracy, ~~kt~~
wymagany aby wytworzyć pewną warto. wszystko w istniej.
społeczno-normaln. warunk. produkcyjn. i ~~śred~~ z przeciętną miarą społecz-
~~przeciętnej zdolno.~~ zdolności i wytężen. pracy. Po wprowadzen. do Anglii a-p.
tkactwa parowe. może wystarczyć połow. pracy poprzedn.
aby dana ilość nici przemien. w tkanie. Ręczny tkacz angie.
potrzebow. do tej przemiany w isto. tego sam. czasu pracy, co przedt.

Marxa Teor. ekono. I

ale wytwór jego osobist. godziny ~~roboczą~~ roboczej przedstaw. tyl.
połow. godziny robocz. społeczn. i spada dla tego do poło.
jego warto. dawniejszej

p. 6. Zat. tylko ilo. pracy społeczn. koniecznej czyli czas roboczy
społeczn. konieczny ~~stojący~~ wytwor. pewnej warto. użytko.
stanowi o wielko. jej wartości. Tow. poszczególny uchodzi tu
wogół. za przeciętn. wzór swego gatunku. Towary więc, zawierające
w sobie również wielką ilości pracy lub ~~albo~~ dające się wytworz.
w tym samym czasie roboczym mają wartości również wielką.
Wartość jednego towaru ma się do warto. każdego innego towaru
jak czas roboczy potrzebny do wytwor. pierwszego towaru ma się do
czasu roboczego koniecznego do wytworzen. innych. Jako wartości
są wszystk. towary tylko pewnemi miarami zastygłego czasu
roboczego. –

Zastrzeżenie

Wielko. wartości pewnego towaru pozost. by zatem ~~dla~~ tego stałą, gdyby
stałym był czas potrzeb. do jego wytworzenia. Ale ten ostat.
zmienia się z każdą zmienną w sile produkcyjnej pracy. Siła
produkcyj. pracy zależ. jest od rozmait. okoliczn., międz. innemi
od przeciętn. zręczno. robotni., od rozwoj. nau. i jej zastosow. technicz.
od społecz. formy produkcyi, od rozmia. i skuteczno. środków produkcyi.

i od warun. przyr. Ta sama ilość pracy ^{upr}/ przy korzyst. pogodz. przedsta. się jako 8 kor. pszeni; przy niekorzyst. zaś jako 4 kor. Ta sama ilo. pracy dostar. więc. metalu w kopal. bogat. niż ubog. i t. d. Diamenty rzad. znajdu. się w skoru. ziemsk. a wynajdyw. ich wymag. przeciet. wielk. pracy. Dla tego w mał. objęto. przedsta. znacz. ilość pracy. Jacob powątpie. czy złoto kied. opłaci. peł. swoj. warto. To jeszcz. więc. ~~da się powie~~ tyczy diament. Wedł. Eschwege w. r. 23 exploatacya 80letnia brazyl. kopalni dyam. nie

p. 7 doszięgła ceny średniej półtorarocz. plonu brazylij. planta. cukru lub kawy, choć. przedsta. znacz. więkz. pracy a więc większ. warto. W bogatsz. kopaln. ta sama ilo. pracy przedstaw. b. się jako więc. dyam. a cena ich by spadła. Gdyb. się udało z niewiel. pracą przemien. węgiel w dyam. cena jego spadł. b. niż. od cegieł.

W ogóle: im więk. siła produkcyj. pracy, tem krótsz. czas pracy potrzeb. do wytwor. pewne. towaru; tem mniejsz. skrystali. w nim ilość pracy, tem mniejsza jego warto. Na odwrót: im mniejsz. siła produkcyj. pracy, tem dłuższ. potrzeb. czas. pracy do wytworzen. pewn. towaru, tem większa jego warto. Wielko. warto. towaru zat. zmien. się w stosun. prostym +

\+ do ilości pracy a w stosunku odwrot. do siły produkcyj. pracy w nim urzeczywistnio.

Marxa teor. ekonom.

p. 7 Rzecz moż. być warto. użytk. a nie mieć wartości. Moż. to się stać, gdy korzyść jej dla człow. nie jest osiągn. przez pracę, n. p. powietr. grunt dziewiczy, łąki przyrod., dziko rosnące drzewa i t. d. Moż. także rzecz być pożyteczną, może być wytwo. pracy ludzk. a nie być towar. Kto swoim wytwor. zaspak. własną potrzeb. swoją, wytwar. warto. użytko. ale nie wytwa. towarn. Ażeb. wytwarz. towary, powin. nietylk. wytwa. warto. użytko. lecz warto. użytko. dla inn. to znaczy warto. użytko. społeczn. [a nie tylk. dla inn. w ogóle. Chłop średniowiecz. produko. ziarno czynszo. dla pana feodal. a dziesięcin. dla księdza. Ale ani zboż. czynszo. ani dziesięcin. nie staj. się przez to towar. że są produkt. dla innych. Aby stać się towar. musi produkt temu, któremu ma służ. jako warto. użytko. być oddan. za pomo. zamiany. Nareszc. nie moż. żad. rzecz być tow. nie będąc przedmio. użyt. Jeżel. jest bez pożyt. także praca w niej zawar. jest bezużyt.; nie liczy się do pracy i nie twor. żadne wartoś. —

Słoniński mówi bar. słusz. o tych wyrod. Mow. że po części ta niby uczeńko. anali. skład. się z pomiesz. znacz. twierd. ekono. pospoli. to części z rozmaitych sprzeczno.

I Warto. kred. pojęcz: te dwa zdan:

a) Wartość wszystko towa: nie zależ. od tego czy przyczyn. jego wymagałyby więcej pracy lub mało (str. 2)

b) Warto. wszystko. ma tyl. dla tego warto. że jest umaterjalizo. praca ludz. (str. 4)

II Druga sprzeczno.

złoto! owoce przed. się psujące! ?

a) Wartość zamienna towa. zupeł. niezależ. od warto. wszystko. (p. 4)

b) Towar przestaj. być towar. t. zn. nie ma warto. zamienn. jeśli nie ~~przedst~~ zawiera warto. wszystko. (p. 7)

III Trzecia sprzeczność

a) Warto. wszystko. nie daj. się od. Tacz. od bryły towaru, nie może istnieć bez jej przyczyn; nie wisi w powietrz., stanowi jego treść materjal; (p. 2)

b) O warto. wszystko. może być zupeł. oderwa. od bryły towa. gdy się myśli tyl. o jego warto. zamienn. (p. 3); może. zapom. o wszystkich przymiot. materjal. towa: a rozważ. z nich. pracę ludz: i to nie specjal. lecz ogół. (p. 4)

Czwarta sprzeczno:

IV Marx

Teor. ekonomi. II

a) Warto towa: zależ. tyl. od ilo. pracy, potrzeb. do jego produk. (p. 4)

b) Warto " nie jest zależ. od ilo. pracy, lecz od warunk. ziem:

bo ta sama ilo. pracy może w rolnict. np. przy korzyst. pogod. wydaw. dwa razy większ. plon, niż przy niekorzy. (str. 6)

Wted. oczywiś. ilo. pracy nie jest samod. czynni. stanow. o warto. produkt.

Piąta sprzeczno.

V

a) Warto. towa. jest skrystalizo. pracą (p. 4) a miarą pracy jest czas społecz. (p. 5)

b) warto. towa: nie zależ. od ilo. pracy lecz od wydatno. ziemi kopalni i t. d. (p. 6) = znaczy to oczywiś. że warto. towa. nie jest skrystalizo. pracą. =

stare wino

świeże wino gorsz. i lepsz. rodzaju —

=

Marx ratuj. się, a tak samo czyn. jego zwolenni. od tych kontradyk: wyjaśnia. win. wyjątk. i zboż. które powinny potwierd. jego regułę — ale te przykład. świadcz. raczej przeciwn.

1) wprowadza. teoret. parow. warto. godzi. robocz. spędzo. o poło. w porów. z tą, któr. potrzeba. tkactwo ręczne.

Wolno się wtedy zapyt. cóż stało się z tą połową pracy – bo przecież drugi. oddał jest praktycznie: Jeżeli za pomocą pewnego 1000 robotni: produkt. dwa razy więc. w ciąg. godz. co produk. a drug. 1000 robotn. produkt. po dawnemu. nie można przecież powiedz. że ogół. praca społecz. zmniejszy. się o połowę. (Mar. p. 5)

Tu mamy zamian: wartości produkt. społecz. na wartość targową o której Marx dotąd nie wspomniał. Był przeciw. dowodu, że wszystkie produkty stoją o cen. targo. ale o tem przemilcza. –

2) Przykład brany z rolnict. jest niezręczn. Jeżeli w roku urodzaj: zysk dwa razy większ. niż w roku lich. urodz. a praca w oba lat. była ta sama, nie wol. przecież twierdz. że cało. pracy społecz. w roku urodz. jest o połow. mniej; Przykład ten wyjaśn. Kor. ~~Marx~~.

Dajmy na to, że gospod. w jedn. roku zbiór. 10 kor. zboża w drug. tylk. pięć Jeżeli był wszęd. lichy urodz. cena zboża idz. w górę i może być, że za pięć kor. ter. dostan. tyl. co ~~dawniej~~ za 10 kor. Czy dlatego że w te pięć kor. włoż. tyl. pracy włoż. co poprzed. w innych dzies.?

Marx

teor. ekono. 0

Jeże. włoż. to ~~Mar. się myli~~ wdoż. warto., ~~bo~~ zamiesz. pracow. nie zależ. od ilo. pracy, potrzeb. do jej produk.. to w ~~jed. raz.~~ drug. wyped. korz. płaco dwa razy lepiej, niż w pierw.

Jeże. zaś nie włoż. tej sam. pracy (a przy dobr. urodz. jest więc. pracy, niż przy lich.) to lepsza cena zostaj. w raz. zapracowa. z mniejsz. pracą. W obu zar. Mar. się myli.

Ale może. pomin. nieurodz. bo trudn. ocenić. różnic. pracy; możem. przyj. tę sam. pracę i tę sam. wydatn. złoż. ale dla różn. gleby będz. jed. gatun. lepszy, drugi gorszy. W pierwsz. raz: to kor. pracow. ma warto. wyższ. niż w drug. A jedn. praca społecz. wykon. zost. ta sama.

3) Co Mar. mówi o wydobyw. drogich kruszc. i drogim. kamie. obra. się przeciw jego teor.:

Jeże. się jemu wyd. że złoto wydoby. z ziemi nie oddz. koszt. swoj. produk.: lub jeże. odwoł. się do Eschwega, że ~~poszukiw~~ poszukiw. drogim. w Brazyl. w ciąg. 80 lat aż do 1823 nie przynio. tyle, ile półtoroczn. dochód plantacyj cukrow. lub kawy, choć praca była dale. większa, to poleg. takie mniem. błędn. na ~~gruntow. nieznajomo~~ dopol.: zalicza. pracy nieprodukcy. do

vzadkość

wydatk. produkcyj. wszystko. - pomyśl. sznut. Ścib. błąd wypisu na swojsk. przykład.

Dajmy na to, że ktoś dopuszcz. się nafty kont. nakład. 50000 zł i miał przez 10 lat czyst. zys. po 20.000. Po 10 lat. studn. wysycha, on wycofuj. się z zysk. 150.000 zł. odciągn. 50.000 włożon. Przypuść. że jego szczęśc. przykład. inni przedsiębior. wciąg. tych 10 lat kopa. takż. wszy. stud. ale nadaremn. i wydali na to 500.000 zł. Wkład. wydat. wszystko. Może. może. b. także b. wiele włoż. Wciąg. tych 10 lat nie opłacił. się nafta, bo wyd. 550.000 a było czyst. zysk. 150.000 - a ta suma przedstaw. b. część pracy społecz. nader. niewydaj. w owym pow. To jest oczywiś. niedorozwój. organi. Nafta w jed. stud. zwróc. się opłaci. a inne prac. zost. zmarnow. i nie może być brana jako zysk: bo należ. do inn. przedsiębiór. Podobn. się ma z drog. kamien. i dyament -

Cecyl Rhodes się zbog.: Barnato także -

Twierdzenie ~~Marx~~ swego (że praca ludzka (a przez nią rozum. zewn. fizycz.) stano. ~~wartość~~ towa: ~~Marxista~~ popełnił żad. dowodu. żad. dowód. lecz ~~tylko oderw.~~ rozumow. posługu. się. Utworz. sob. ~~po~~ abstrak. pracy ludzk. która tak jest ogól. że w niej zmiesz. najrozmyt. myśli, któr. takiś za praca, i najgrubsz. ruchy muskułów.

I.11: Zwyczaj. praca przeciętn. zmien. wyprawdz. swój chara. w różn. kraj. i epok. ale w pewn. towarzyst. zewn. jest znana. Praca złożo. jest tyl. stopniowaną lub raczej pomnożo. praca prostą, tak że mniejsz. ilość pracy złożon. skomplik. równa się większ. ilości pracy prostej. Doświadcz. pokazu. że taka redukc. ciąg. się odby. Nawet gdy towar jest wytwor. pracy najbar. skomplikow. wartość jego staw. go na równi z produkt. pracy prostej i wyobraża dla tego tyl. pewna ilość pracy prostej. Rozmaite stosunki w których przeróżne rodzaj. pracy sprowadz. się do pracy prost. jako do swoj. miar. jednostki. ustanawi. się wskut. społeczn. rozwoju za plecami producentów i wydaj. im się przeto tradycyą. Dla uproszczenia w przyszło. ~~każdy rodzaj~~ będziemy pracy ~~tak~~ uważali bezpośred. za prostą siłę robocz. przez co

Marxa teor.-ekono. p.

Praca skomplik.

V

orzeczonemu rob. Świad redakcyi. =

A cokol. dalej mówi: I.13. Każda praca z jedn. stro. jest wydawaniem siły ludzk. w znaczen. fizyologi. a pod tym wzgląd. jako praca ludzka jednakowa albo praca ludz. abstrakcyjna tworzy ona warto. towarów. Z drug. stro. jest każd. praca wydatkiem ludzkiej pracy w pewnej celowo określonej formie a w tym przymiocie konkretnej pracy ludzk. produkuje one wartości użytku.

Uwagi

1) Marx podstawia na ~~się~~ ~~do~~ na dziesiątky. jakob. uczeni. za plec: producent. praca skomplikow. sprowadz. się zawsz. do pracy prost. To się więdz. nie dziej; Marx mówi to zapew. w dobr. wierze ale żad. dowod. na to nie przyta. Dowod. na to zresz. być nie może.

2) Praca skomplikow: jest przedewszyst. umysło. Sprowadz. pracę umysło. do pracy manual. wręcz. w niedorzecz.

a) kraw. mody
b) stol. artysta
c) malarz gen.

3) Praca skomplikow. nie tylk. nie daj. się sprowadz. ale najczę. nadaj. jej przedz. rzecz. Tom poezyi nie wątpli. ma tyg. jest takim tow. jak kawał płótn. lub cent. żela. A jest tow. nier. bardz. poszukiw. jak rzady. fortep. Krüger. Jaka pracz społecz. wcał. w taka książ. Dopó. chodz. o matery. na któr. drukow. się ona, i o narzędz. zapomn. któr. się drukow. mozn. od bied. wszyst. sprowadz. do siły mechan. Papier, ciżor. czcion. prasy i t. d. narzędz. zestaw. czcionk. i odbij. wymag. pracę ludz. mechanicz. i ta oznacz. się daj. Przyjm. że bard. zdol. i uważ. zecer składa tygodnio. arkusz druku a w ciągu pół roku tom o 25 arkusz. Według Mar. byłab. w tym tom: skrystaliz: 25×60 godz. zecersk. według normy przeciętnej społecz. Od tego nie zależ. jedn. warto. książ. lecz od jej treści. Jakż. ją sprowadz. do jedn. mianowni. z pracą mechaniczną. lub fizjolog. wogóle? Ile czasu potrzeb. poecie: wiemy, aby złożyć 25 arkusz. druku — ile czasu zaś potrzebuj. jest niepodob. oznacz. chyba w przybliż.

Do mechani.

Marx

teor. ekono. 9/

gdy chodzi o kompila = Momsen IV tomu swoj. histo. rzym. nie ogłos. choć piąty się ukaz. przed 13 laty a pierwsze trzy przed czterdziestu. Jakaż miara czasu przyłoż. do tego dzieł. monum.

Marxiści radz. rob. dość pospiech. i dosyć tak: stosuj. jedno czasow. pracy ręczn: do każd. pracy ducho. Ten n.p. zwykł. mala. pokój ze prost. kolorow. ścia. dost. dzień. 2 zł, a mal. portret. ze dobr. wiernn. 1000 zł = powod. że ten ostat. rów. się 500 dniom robocz. przez społecz. chociaż. now. zost. wykon. w 50 dn. Są do tego zmusz. nie chcąc. uchodz. za przeciwn. sztuk: Ale międz. pędzlow. po ścian. a malow. obra. jest przecież jakaś delek. podobień: prze. że niezwier. delek. Jak. będz. międ. 10 let. pisan. tomu a pracą szewca lub jakiego. przepisyw.? Zdaj. mi się, że żad. Liter. nie zaprzecz. oczyw. iże go kosztu. prace przep. i pomocni; ile ulotnych. życ. podró. i t. d. ale ile włoż. pracy ducho: przedewszyst. myśli w jakiś sposób. świat. tego nikt nie oceni – ani on sam nawet; jeżeli. stworz. wszyst. to stosow. ponad cenę wielk. Ten zas. wszysto. jego pracy ducho. zamie. się w

Marxa

Teor. ekono. v

nierna. X. 2 drug. stro. to x stano. o warto. ceny księgar. bo zależ. od niej liczb. sprzedaw. exempl. Przypuś. księg. nie może kiw. z ikscami, dla tego oznacz. cen. towaru wed. kosztu. nakładu: dodaw. do niej handlo. zysk i t. d. Może dod. prów tez. wed. wtasn. przyp. Wszyst. to pod pewn. względ. nazywa się w każd. exempl. wystawio. na sprzed. ale oprócz tego tkwi w nim jakaś ilość nieskoń: która przedsta. jego warto. nieużyt. ducho. W obec tej nieskończo. znika. ilości skończo: a jedn. za taka od niej zależ. że bez niej wszystkie. nie miały b. żadn. warto. —

4) Mar. w rozd. o warto. właści. niere nie dowiodł, tyl. przyjmuj. kil. pojęć odcem: zamieszcz. w sob. między. sprzeczno. usiłuj. ich przecław. okaz. nie względ. któr. nie tyl. nie może dowod. lecz przeciw ow. abstrakc: gwałto. i rzeczy. Stąd. ciągl. że mord. tyl. wart, co 20 Łokci płót. Dla czego? bo w pierw. tkwi tyl. pracy, co w drug. Pomij. rzeczy. któr. za nimi. idą wszystkie. a któr. ciągl. mowa to samo =

Ale czytel. który nie trosz. samodz. myśle. a tyl. żąd. Marx. po nim, powie sob. że te metamo. równ. mają tyl. warto. w trawest. lub płótna dziesiąt. przestrze: Bo równa: 1 surd. = 20 metr. płót. jest dla Ale tego zaped dowol: że

1° za rozmai. surd. i wymaił. płót.

2° między surd. a płót. nie ma żadn. podobień. pod wzgled. pracy, która je powodu. do bytu. Płótn. mogąno. bedz: mieć wsz: tej sam. dobro. w pewn. gatunk: tak samo sukno pewn. gatun. Ale dwa surd. zrobio: z tego same. sukna i z tem sam. przyboro - mogą się rozchod. w cenie = wedł. zdolno. krew. smaku i. t. d.

3° Nie moża. porówn. pracy rzemieśln. z pracą fabryczn-mechani.

4° Zat. ani mierz. nie moż. współ. miarą czaso. Tak róża. czyto. Dzień rolnika, dzień robotn. dzień elegan. krew. dzień. fabry. robotn: dzień dowoi. znacz. każd. co inn. porówn. się nie dają

Można. ogól. porówn. wszy pracę, jako pracę, ale Marx mierzy ją przez czas społecz. dla otrzym. wartości.

5° wyrabow. co mówi o warto. fetyszowej towaru.

Marx
teor. ekono. 5

Nic dziwn. że Marx sprowadzi. wszel. prac. ludzko-społecz. do
pojęc. odczuw.: tak ogólnocz. z wszystk. przyczyn. że w nich nic
zgoła wspom. nie może. robi z niej coś. tajemni.; ~~niem~~ale boskiego.
Ostatni, bar. długi paragr. 1° rozd. nosi zaczn. napis: Charakt.
fetyszyzm towaru i jego tajemni.

p. 37: Tow. na pierw. spojrzen. wydaj. się być rzeczą samą
z siebie rozumie. i powszedn. Rozbiór jego pokazu. że jest rzeczą
bar. powikł., pełn. subtelno. metafizy. i gryma. teologi. O ile
jest warto. użytko. nic nie ma w nim nic tajemniczego. czy za
pomo. swoich przymio. zadowal. ludzk. potrzeby ~~przymio.~~ czy też otrzymu.
te przymio. w skutek ludzk. pracy. Jest rzeczą jasną. że człow. przez
czynno. swoją przemien. kształty substancyi przyrodz. na sposób
jemu odpowied. N.p. kształt drzewa się zmien. gdy z niego
robimy stół. Mimo to stół pozostaje drzew., rzeczą zwykł.
i zmysło. Ale wystąpi. jako tow. przemien. się w rzecz
zmysłowo-nadzmysło. i t.d.

p. 38 Tak mistycz. charak. towaru nie wypły. z jego warto. użytko.
Ani też nie wypływ. ~~ani też nie wypływ.~~ z tego, co mu wartość nadaje,

zamian. bo praca jest zaw. funkcyą organiz. ludzk. a czas
trwania pracy jest taki. fakt. poprzedz. pod wzgl.

Skąd więc (pyta Marx) zagadkow. char. produkt. pracy, gdy przyjmuj. na się formę towar.? (p. 38) Oczywiście z tej formy samej. – Tajemnicz. jej na tem polega, że ludziom odzwierciedla charak. społecz. wytworów ich pracy zat. taki. stosun. społecz. producent. do całej pracy społecz. a stosun. ten przedstaw. im się jako stosun. społeczn. przedmiot. od nich niezależ. Przez takie quid pro quo wytwory pracy stają się towar. t. j. zmysłowo nadzmysło. rzecz. społeczne. przedmiotami. i t. d.

p. 39: Dla tego forma towaro. i stosun. wartościowy wytwor. pracy nie ma zgoł. nic wspóln. z ich natur. fizycz. i stosunk. rzeczowe. które z niej wypływ. Tyl. to się dzieje, że określone stosunki społecz. ludzi międ. sobą przyjmu. formę fantasmagoryczną stosunku rzeczy, ~~międ~~ jedn. do drug. Trzeb. do tego znaleźć jakąś analog. należ. uciek. w mglist. dziedzi. świata religijn. W nim utwory ludzk.

Marxa teor. ekono. t

ytwory wydaj. się być kształtami, obdarzon. życiem i samodziel. które pomię. sob. i z ludźmi zostaj. w stosunk. Tak i w świe. towar. dzieje się z utwor. ręki ludzk. To nazyw. fetyszyzm. przyczepio. do produkt. pracy, ile razy występu. jako towa. i który dla teg. jest nieodłączny. od produkt. towa.

Tot. Mar. da czego wykłe, że dopier. przez zamie. i handel rodzi się ten fetyszyzm, gdy ludz. wyraż. w towar. właściw. swoj. wzajem. stosun: a te sprowadz. się do jedn. i tej sam. pracy. Tego nie mógł zrob. Robins. na samot. wysp: ani ludz. średniowiecz = bo nie znal. towar. dopier. towarzyst. nowoczy. kapitalisty. zar. z towar: ukazało im charakt. odzieb. fetyszo. a wytłum. go nikt nie zdoł. przed Mar. (I. 39-47) - bo cała ekono. polity. rozbier. pojęc. wartości nie zada. sob. nigdy pyta: dla czego pracę urzeczy- wistnia się w warto: a miara pracy w czasie jej trwan. i t.d.

Produkcja niewolni. na tył. towaru a jej ekono. wyrażała w niej fetysze i t. d.

p. 49: Gdyb. towar. mogły mów., powiedziałyb.: nasza warto. użytko. moż. obchod. ludzi. O ile jesteś. przedmiot.: nie sob. a którejś nie sobiemy. Nasza warto. jest, co do nas należ. o ile jesteś. rzeczami. Dowodzi tego nasze obcowan. jako towarów. Mamy ze sob. tyl. stosun. zamienn.

Marxo. się zdaj. że ekonomis. mówi z głębi duszy towarowej: Wartość (zamienna) jest przymiot. rzeczy, bogactwo (wartość użytko) jest przymio. człowie. Warto. w ten znacz. koniecz. zawier. zamienność, bogactwo jej nie zawie.: Bogactwo (warto. użytko.) jest przymio. człow., wartość przymio. towarów. Człow. lub społeczeń. jest bogate, perła lub dyament pełen warto. Perła lub dyam. ma warto. jako perła lub jako dyam. Dot. żad. chemik nie odkrył warto. zamienn. w perle lub dyam. Ekonomiści zaś, którzy odkryli tę subst. chemiczn. a mają pretens. do głęboki. krytycyz., znajdu. że warto. użytko. rzeczy przypada im niezależ. od ich przymiot. rzeczow., wartość zaś przypa. im jako rzeczom. A utwierdz. się w tem mniem. ††

†† poniew. warto. użytko rzeczy człowiek. udziela się bez wymia., t. j. w stosun. bezpośredn. pomiędz. rzeczą a człow.; wartość zaś (= zamienna) tyl. w zamianie zyskuje się, t. j. w stosun. społeczn.

Marxa

teorya pracy i wartości

Rozwój produk: kapitalisty. ręcznie. przedstaw.

Marx

fiksa. fasto.

a a

O ile spekul. abstrakcyj. nie udan. o tyl. rozdzie. poświęc. tachiowe. ukontentow. się społecz. za jaje. i z wielk. uczyn. wspd. Niew. tak przepędnio. rzeczyto. się przew. ~~prz~~ufektow. przybier. char.

Natu. nie wytwor: osob = kapitali. a zaw. osob. roboki. Jest to produkt histo. i dla tego. nie zaw. się wypoty. w dziej. ludzko.

Zob. Słown. 113.

Pierw. zmia. w rozwoj. pracy = kooperacye robotni. ręcz.

Słow. 115.

rękodzielnictwo od poło. XVI stu. do ost. dziesiąt. XVIII stul. = 116.

duchow. prodowa. w rękodziel. 117.

Kapitali. przedst. jedno. i głowę

Arkwright — pierwsza praca

Trzy części. maszyny 118

opis maszyny 119

maszyna robi zbytecz. siłę muskul: 120

stanowis. kapitali. względ. maszyn

maszyna a roboty: 121

ginie tkacze bawł. w Anglii

w ~~Indyach~~.

„Środek do pracy (narzędzie) zabija robotni.”

Fluktuac. ~~pracy~~.

Marxa nowi uskorzicieli: 122 Wszystkich robotników

fabryą: ogrom. tabl. domow: = przemysł fabry. wiu. w wieku

Fabry: wytwz. rezerwę robotn. 123 -

Fabry. niszczy drob. przemysł i domo. 125

" " " rolnict. rozkład. stopn. wyrobni.

Ten wzgl. podno. się przemysł i rozwag. na gospod. roln.

Ten wzgl. społeczn. się rozbić. 126 -

Konkurencj: przez tanio. towar: niszcz. drob. kapit. 126

wielk. akumula. kapit. a niszcz. rozkł. rezerw. robo. 127

Ludno: robotn. się mnoż. w szyb. przeciągu.

Wpływ rezerw. robotn. na robotni. ogól. fabry. i na rolnych 129 -

pauperyzm [illegible] towary. akumula. kapit. 130 -

Świadectw. Gladsto. w 43 i 63 = 131

Akumula. kapit. w Angl. w 131 - 134 -

wzrost. [illegible] do pracy i wielka [illegible] w ręku [illegible] kapit. 135 -

położ. społeczn. wedł. manifes. komunistyczny. 140-41 -

Marxa filozo. hist. 66

Wszystk. tego obrazu u Storcha. 143 =

Dla czego. progr. ten popular. ? 144

a) pierw. błąd Mar: że hist. gospod. angiel. bierze za wzór wszystk. kraj. 144

Wielki przemysł na zach. świec. ma pew. rysy podob. ale angiels: ma swoj. lokal. właściwo. któr. Mar. generalizu. 145

Własno. ziem. w Angl. rozwij. się inaczej we Fran. znowu inaczej — Chłop fran. odb: zupeł. inny rozw. 145

Przemysł się we Fran. rozwij. bez niwecz. chłopst.

Expropryacya. chłop. w Angl: przedstaw. jako dokonan. w inter. przemysłu, co nie jest prawdą — 146

Przemysł angiel. wygląd. b. ściśl. wskut. stosun. agrar. zmienił się 146 = = walka przemy. z lordami —

Angl. różni. się od inn. kraj.

a) przez czystokrw. rozwój. posiad. ogrom. obszar. 147

b) przez położ. geograf. — któr. ma otworzy. wszyst. morza i wskaz. na handl. świato = stąd każ. stopień [winter.] w kulty. ziem. odbija. się w Ang. 147 =

Tymczas. — Chiny — 148 =

Nie jest owcz. się stagn. w inter. handlu. i hiperprod. za wynik. rozwoj. kapitalisty – to przeszło w Angl. 148 =

Produkt. kapitalisty. moż. rozw. się w jakik. kraju – bez owych następ. towarzyszą. Angl. – 149 –

Falny. spostrze. co do Holland. – 149 –

~~Potwojona~~ znacze: wyraż. gospodar. kapitalisty. = 150 =

a) ogólne – b) specyal. angiel: c) w przeciwst. do naturalisty.

Zat. kapitalizm = faktycz. panow. kapita. nad inn. czynni. gospodarcz. odnosi się tyl. do epoki nowsz. która może być przeszło. nazw. w Angl. 151 =

Ale te wyjaśn. plącza się z rozmaitośc. znacz. kapit.:

a) kapit. podobn. oznacz. zaz. z produkc. kapitalisty. i występu. tyl. we formie pieniędzy który cyrkulu. w celu wytwor. nadwartości i zamienia się w rzecz kapit. 157.

b) Kapit. tyl. tam powst. gdzie właściciel środk. do pracy i życia znajduje wolny robotnik, który sprzedaw. swoj. siłę robocz. = jest dla tej. zaprowadz. produkc. kapitali. 152.

Marxa
filo-hist. cc.

c) Kapit. jest to władza nad pew. ilością obcej pracy nieopłaconej 152

d) Środki do życia i narzęd. do pracy, dopó. są własnością producen. n.p. robotni. nie są kapit. Stają się kapit. ~~gdy~~ z chwilą zamienie. się w środki wyzyskiw. i wciskan. robotni. 152.

e) Kapit. nie jest rzeczą żad. lecz pewn. społeczn. stosunk. produkcyj. wynikaj. z pewn. układ. społecz. który to stosun. zjawia się w pewn. rzeczy i nadaj. rzeczy tej char. osob. społe.

f) Kapit. nie jest samym materyał. i produkty środk. produkcyj.

g) Kapit. ~~jest~~ są to w kapit. zamienio. środki produkcyj. które same z sieb. nie są kapit. tak jak złoto. z sieb. nie są monetą.

h) Są to środki produkcyj. przez pewn. część społecz. zmonopolizo. [ństwa] które uzupełniaj. żyw. siłę robotn. uosobiaj. się w pewn. produkt. i warunk. istnien. i t.d.

Kapit. to nie tylk. wytwory ~~przyroby~~ (towary) robotnik. zamienio. w samodziel. potęg, wytwo. któr. panuj. nad swymi producent. i ich kupuj. lecz kapit. są tak. siły społecz. i pewna forma tej pracy, które jako przymio. ich wytworów występu. przeciw ich producent. = forma władzy. społeczn. jedn. z organik.

~~pozacz~~oji produkcyjn. wolen. które wytwo. się historyi.

Tom I. 128. 135. 155. 554 - 796 -

III. 2. p. 349 - 350.

Marx żartu. z Momms. mówiąc. o kapit. i kapitalis. w starożyt. Rzymie, kiedy nie było ani woln. robotn. ani system. kredytowe. nat. żadn. warunk. kapitalist. produkcyi =

I. 152 = gdz. uwzgl. zbyt. jakob. kapit. jaki istn. w starożyt. - Ale w III. 2. p. 320 - 132 - 133 = wytacza przeciw. zdan. o rozwoj. form kapitalist. w star. Rzym. =

Zob. Str. 153 sq.

Co to Kapitał? wśród. Marx. nie trzeba. przyczyn. nie stawia w ten sposob. aby można. jasno określ. kategor. społecz. które koniecz. musiały. wyrodz. się z poprzedz. Jeżeli. go nie było przed epok: produk. kapitalisty. nie jest on dawniejszy. od w. XVI. a wtedy. wole. zaczęt: że co produktów: towa: od czas. Fenic. aż do Odkry. Ameryk. i Reform. i co brano za nie? Bo w ow. czas. kapit. tworzy towar: a towar: wywoł. kapit. z przypadk.

Marxa filozo. hist.

Marx. jedn. przyzn. że od czas. wydawn. istniej. dwie for. kapit: kupieckie i lichwiar: i dowodzi. do wysokie. rozwoj. w starożyt. pomimo: iż te wieki i dobra: się czas. rozwoj. przewagi był. żeb. w starożytno. jużci istn. kapit. przemysło. cz. produkcyj.

Ale to pew. że kapit. kupiec. w starożyt. musiał: przecież produko. towa = istnie. fabry. prawd. że obsługi. używ. przez niewolni. ale dla konsum. było to obrzyt. przy rękodzielnie produktów: praca niewolni. przy wole. robotni. —

Nie wykaz. Marx. że forma trzecia róż. się istot. od drugi pierwsz: czy że te dwie mogą rozw. przechodz. w trzecią. Zam.

forma 3a nie różni się od poprzedz.

powiedz. że obecna forma jest właściw. naszej epoce i że wkrótce jest na ustąpien. przed nową formą, której zresztą Marx wyd. w sposób stanowczy nie określ. było wszy. zgodn. z przed: powiedz. że w każd. epo. zacząt. się wszyst. innej formy, ale przeważ. jed. nad drug. zależ. od właściwo. dziejów: stosun: geografi. każd. narod.

ta sama rzecz może być i nie być kapit.

Z dawniej przytoczo. defini. Marx wypł. że ten sam fund. zarobko. może i być i nie być kapit. zależ. tego, czy należ. do jedn. właści. lub przedsiębior. płacące. robotni. czy do sam. robotni. Gdy huta szklana należ. do wszystkich będz. on kapitalis.; gdy ta sama huta przejdz. w posiad. wszystk. zatrudn. w niej robotni. nie będą kapitalis. W takim razie rozstrzyg. o charakt. kapitału: osobista własność: ta sama rzecz będz. kapit. i nie będz. Czyż to defini. filozofi? Ekono. polity. nie może zajmo. się sobą posiadacz. lecz rzeczą posiadaną: jeśli ta ma wszyst. cechy kapit. nie może ich utracić przez zmien. właścic.: dopó. ten używa się sposob. kapitalisty c—

Marx. większa ciągł. produkt. kapitalisty. które w pewn. form. zewn. istnie. — z nowoczą. przemysł. wielki. potęgą się doskona: maszyn: któr. umożeb. mu olbrzym produkt. Dla ekono. polity. kapit. jest ~~siłą~~ jednym z czynnik. produkcyi. Dla Marx. jest on potęgą, stworzoną: nieznan. roboty.

Gdy zaś kapitali: więc. zew. maszyn a nikt. nie wyzyskuje: przestaje być kapit: choć jego środk. do prac. przez Marx. uważ. za takż. części. kapit.

Dla Marx: kwest. robotni. istniej. zew. wzwiąz. z kapit: nie z jakaś specyal. formą nowoczą. industr. wielk. kap. kapit. jest źródł. dzisiej. kwestyi: ~~wy~~ wspólnem, kiermi. się sowa. życie. robotni.

Czem jest kapit. w sob. = a jest niewątpli. czemś olbrzym. więd. Marx. nie dojda — a to były. jedn. niedostat. mu. Dla ekono. zew. nam odpow: „kapit. to sprzęt, wyzysk. robotni. wszc: zyd. prac, nie on nam zasp. potrzeb. — I. 224 =

Z wszystk. stworz. kapit. cieknie krew i brud = I. 790 =

Marxa filoz. histo.

potęga zła

czasem gada przeciw

Kwestya robotna a kapitał

kapit. w sobie

Zam. orkow. kapitalist. któr. ogr. zamien. się w wyzysz.

Mar. uczu stan, że taka jest natu. kapit.

Ale o drugą, ta zaś kapit. w ręku robotn. i w ich porząd. zamien. się w dobroczyn. potęgę.

Ale dla produk. kapitalisty. nie uwzgl. nigd. Mar. stosów. wyjątkowych. bez wzgl. na to, czy wyzysk. stos. tej produk. nie wynik. wcale wprost z jej natu. lecz z psychol. tych, którzy się niej posługu. i z ogól. polity. warun. wśród któr. odbywa się.

Stron. 158 Przeciw poglad. Mar. świad.

a) lżen. a skutecz. wielow. aby stal. podrzecz. dobrobyt fizy. i duch. robotni.

: α) Rob. Owen Stronim. 159

β) przewodawst. ozg. na korzy. robotni. — 159

γ) fakty. stan. tych wielow. przewodaw. u Mar.

I-231. 268. 506

Stron. 160/1 jakob. społeczeńs. chcia. nb. ochron. przed zgub. skutk. kapitaliz.

I. 284. 307 = jakob. robotni. odnieś. zwycięst

Konklu: Dedz. ug bred. dobr. pogodz. inter. robotni. i kapit. a nie jest dowodz. zdaniem głów. Mar. że produk. kapitali. musi wzros. zaw. i wrogi. klasy robot.

Marxa filoz. histo.

5) Zaciętość walk klasow. w tej chwil. w Angl. wierna; W Angl. robi się postęp na tem polu ogrom. a przewódz. ruchu robotn. nie wzru. gradtow. tonu, w któr. Mar. ciąg. mówi o stosun. społecz.:

Arnold Toynbee, Lectures on the industrial revolution in England. Lond. 84 – 213:

My tu w Anglii śmiej. się z tych wszyst. bajań jak z jakieg. obłędu – dali oddalona ~~od bar~~ jest myśl rewolucji od nas. spokojn. drogi rozwoju. postępu =

b) Przeciw twierdz. Mar: że rozwój industr. wielk. kapitalisty zabija przemysł drob. i domow. nie da się w ogólno. nie powied. ale będ. jest tłumacz. to zjawis. przez złości. przewrot. kapitalist. lub brak obrzędliw. kapitału.

Zob. jedn. Bernstein, die Voraussetzungen des Sozialis. etc. ~~Stutt~~ 9.99.

Bo 1° zwycięst. wielk. indust. nad drob. przemys. nie jest dziedz. kapitalizmu, lecz ~~dział~~ postęp. nauko. i techni. i zależn.

wyrabiark.

Odzł. pierw. maszyny: tkacie (Arkwright) i parowe (Watta) były w poczt. wolne stowarzysz. wbrew był. tkat. tak i zen – rozpow. więc jest niesumienn. przedsiębiorst. i polity. ze rozł. dokon. tak nagle –

2° zapanow. powszech. wielk. industr. w jedn. gałęz. przemysł. absolut. jest niemożliwe. dla drob. przemysł. pozostaw. on więc. na ciąż ubocz = fabry. maszyn – huty żelaza – fabryki broni, górnict. – koleje i t.d.

Stron. 162

Marx zupeł. pomija lub mało się zajmuje tymi najważniej. zjawisk. wielk. industr.

Wiel. mów. jest drob. przedsiębiorst. które mogą konkuro. z wielk. industr. przew. obrac. się na specyal. gałęz. gdzie osobist. stosun. konsum. i producen. jest konieczny.

Ogól. mój. powszech. że nawet w Angl. nie sprawdz. się przypuszcz. Marx: Teraz się czyta Engelsa Lage der arbeitend. Klasse in Engl. któr. 1e wyd. z r. 45 – 2ie z r. 92 wypowiada się przekona: że rewol. Angl: jest niemożliwa. bo co chwi. rzucą się proletaryat na kapit. a tych bed. coraz mniej, zat+

+ wynik walki na korzyść proletaryatu.

Marx'a filozofia jest bard. ~~[illegible]~~ pospolit. i fanatycz. materyaliz.

„Człow. jest produkt. bezpośred. okoliczno. zewnętrz.
Te okoliczno. nie są dzieł. przypad. lecz stud. praw przyrodz. stał. i regular. któ. z nieubłag. konsekwen. działaj.
Ale ponieważ taki fatal. rozwój świa. twórz. i przekształc. ludzk. potrzeb. jest jedn. z przyczyn. wszelk. położo. stud. zjawisk socyaln. Nie potrafim. wprawdz. przez tak stud. powstrzym. ani odmien. z grun. chodu rozwoj. potrzeb. ist. nowożyt., możem. jedn. skróc. epokę rozw. i zmniejsz. jej bole.

W tych ogólni. nie ma nic nowe; oryginal. jest tyl. oprac. socyolog. na hipote. materyalist. jakob. to wystarcz. dowod. socyalizm „nauko."
Ucznio. (n.p. Gabr. Deville, Fryd. Engels i.t.d.) uważ. to za najwięk. sław. i zasług. Mistrz.
Ale materya. jest hipote. której prawdz. dotąd nikt nie dowiódł; zatem ani teor. na niej polegaj. nie moż.

Z/t Przytomno. dzieło Marxa, go das Kapital — zost. streszczo. i popularyzo. tyl. I tom przez jedn. z uczniów jego, Gabryela Deville
Le Capital de Karl Marx

—

Bertheau, Fünf Briefe über Marx an Hr. Dr. Jul. Wolf
Jena, Fischer, 0,75 M

Religia i Kultura robotni.: Pierw. zort. mniejsz; druga

Marx: Które się domaga prawdz. narz: ludu, powin. żąd. niesie. religii, bo ta daje nas: urojon. ~~złudzeniej~~ ~~ludu~~:

Die Aufhebg der Religion als des illusor. Glücks des Volkes ist d. Forderung seines wirkl. Glückes =

(Deutsch-franz. Jahrb. herausg. von Ruge u. Marx - Paryż 44 - p. 71)

Teraz. Tamże p. 564: żąda aby Part. demokr. socyal. jasno wyrażn. że pragnie nad uwolnien. sumień od zmory religii. vom religiös. Spuk -

Bebel w parl: niem. 31 grud. 87 r.: że demokr. sozyal. ~~na drodze~~ ~~na polu~~ polu Polityk. domag. się reorganiz: na ekonom. socyalizm a na tem polu, które dzis. zow. religijnem, zdąż. do ateizmu -

Liebknecht = we Vorwärts 90 po. 287 ma wdzięcz: że i bez otwart. walki z relig. zupełnie on wierzym mas, zakuty w dogm. religijnych - Unverständ der Massen, soweit er ~~[illegible]~~ ist in religiös. Dogmen verbohrt hat = i t.d. -

Podob. twierdzeń mowi 6. Dwi. zebr. z mów. i pisarz. socyalist

—

Félix Dubois, le péril anarchiste. Paris 94 =
Flammarion

Wydał taki. tum-mien. = 70 Mastr.

Marxa

filoz. dziejów

1.

Mev.

filoro. duej:

pp.

Od tego czasu przeby. Angl. w swoim rozwoj. wewnętrz. zadziwiaj. zmiany, któr. podziw. ogrom. jej dobrob. a zlegodz. zaostrz. najściejsz. klasowej.

Przewrót duma = został wskrzeszony przez zabie. John Ruskina

Ruskin et la religion de la beauté 97 par Robert de la Sizeranne = Paris 97 = Revue des deux mondes 1 dec. 95 – 1e juin 96 =

Milsand = L'esthétique anglaise = Paris 65 –

William Morris + 96 (z perd.)

Artyk. o nim Bernstein = der sozialist. Akademiker w list. 96 =

Walter Crane = w Progressive Review octob. 96 = i w Neue Zt. XV rok.

Wyzewa, le mouvement socialiste en Europe Paris 92

Die englische Gewerkvereins Bewegung = von Hugo Nach Howell's. The conflicts of capital and labour – Stuttg. 96 = Dietz

Marxa filo-histo. 99.

Métin, le Socialisme en Angleterre Paris 97

Verhaegen, Socialistes anglais – Gand Paris 98 – Larose

Hamon, le socialisme et le congrès de Londres. Paris 97.

d'Avenel, le mécanisme de la Vie moderne. Paris 96. Collin

Sidney Webb, Socyalizm w Anglii. Lwów 91 r.

Die Grossindustrie eine der Grundlagen nation. Sozialpolitik von Jul. Vorster. Jena 96 –

Das Recht auf die Arbeit v. Dr. Rud. Singer. Jena 95. Fischer

Hugo p. 188

W r. 62 było stowarzy. konsumcyj. 276, któr. liczyły członk. 72.057 = a kapit. (w udział.) 434.100 f. w posiad. tego r. 295 stow: 78398 człon. kap. 352 110 f. rocz. obrót 2.578.040 f.

w udział

Pod kon. r. 62 = 400 związ. 100.000 człon. 500000 f. kap. 70.000 f. kapit. w/ pożycz. 3 mil. f. obr. 200000 f. zys. Z wyjąt. r. 79 któr. był niepomyśl. te stowarzy. rosły wciąż:

Pod kon.

W r. 92 było 1791 stow: (+24 nie ogłasz. sprawozd.) człon. 1.284.843 – kapit. w udział. 14,647.707 f. wypoży. 3.773.616 f. obrót sprzedaż. 51.060,854 – netto zarob. 4,743.352

=

Do tych stowarz. pracow. kooperacyj. stowa. któr. było w r. 94 – 313 – zatrudnią – 4581 = w młyn. czas. którn. z krawcz. wiorsz = w piekarn. fabryk. korał i innych okrąg.

przy tych stowa: samodziel. stowarzy. kooperacyj. – przygoto. czas. do zysk.

Paul Barth, Die Philos. der Gesch. als Sociologie – I Thl: Einleitg u. krit. Uebersicht. Leipz. 97.
(Kit. wydz. tej książ. zwłasz. o Marxie. ogłos. aut. w r. 96 w Tom XI Jahrbb. für Nationalöko. u. Statist.: pod tyt. die sogen. materialist. Geschichtsphilos.)
(Tenże: Zu Hegel's u. Marx' Geschichtsphilo: Arch. für Gesch. der Philos. VIII. 241 sq. 315 sq.
Dawniej ogłos: Die Geschichtsphilos. Hegels u. der Hegelianer bis auf Marx u. Hartmann – Leipz. 90.
Z owem wale. powin. artyk. prof. Tönnies'a: Neuere Philos. der Gesch. Hegel, Marx, Comte – w Archiv VII. 486 sq.
Zob. także rozpra. doktor: Marx als Philosoph, v. Ladislaus Weryho. Bern – Leipz. 94.

R. Stamler, Wirtschaft u. Recht vom Standpunkte der materialist. Geschichtsauffassung – Leipz. 96 =

Marxa filozo. dziej. Lit.

Bernstein, die Voraussetzung. der Sozialis. u. d. Aufgaben der Sozialdemokr. Stuttg. Dietz 99

Masaryk, d. wissensch. u. philos. Krise innerhalb des gegenwärt. Marxismus Wien 98 (d. Zt.)

Weaksten, Marx – Leip. 96 Duncker-Humblot.

Głów. myśl historyozofii Marx: że rozwój ekonomi. porusz. za sob. odpowied. zmiany duch.: znajduj się u dwóch stycz. reformat. społecz. których dzie. Marx niewątpli studjo. Vold s. 45.

Dla St Simona hist. francu. i angiel. jest ciągł. walka klas o wpływ. polity. i stan. warst. upad. nowe się podno. Podrzędn. zaś jest walk. ta nowe. potrzeb. i nowe inwencj. i z nich płynąc. lepsza produk. Pośród. walki te przetwarz. przyrod. i zamien. jej w źród. nowej potę.

W średn. wiek. gminy (les communes) nie mają udziału w rząd. ale przez swoich uzdoln. poznaw. przyrod. a przez zameczenie(?) ja przerabiaj. aby z niej ciąg. korzy. materj. Tym sposob. w gmin. nieszlachetn. wyrab. się zdolnoś. przemysło. i ubl..(?) naukow. capacité industrielle et scientifique – Te dwa organi. od XI stol. rozwij. się swobod. aż wreszc. dotko. do takiej znacze. aż wreszcie dobij. się także udział w rząd. polity. W przyszł. społeczeń. o któr. marz. St Sim. polityk. władz. będz. wyłączn. w ręku przemysło. (industriels) w źród któr. naucz. i artys. i przedsięb.+

+ wielk. rodz. będą mieli przodownict.

Marxa filozof. dziej. ic

Ale histo. ludzko. nie jest tyl. poremia. klas, skutk. rozwoj. techno. ekono. Obok idz. rozwoj pojęć. ideolog. który równ. wpływ. na losy ludzko. W jaki spos. dwa te kierun. ekono. i ideolo. się wiąż. nie wytłum. Renan tyl. kil. aforyzm. co do potęgow. się technolo. nauk. i o wpływ. rozwoj. handlu w XVI wiek. na szerze. się reform. Ale w dawniejsz. wiek. tego związ. przyczyn. nie zdoł. wykaz.

Umie wyd. Comte na wielką skalę poj. tem tem. wszechp. wykaz. że dziej. społecz. rozwij. się pod przew. ducha ludzk. który ma swoj. histo. odziel. Rozwij. się idee samodz. a pod ich wpływ. stosun. społecz.

Louis Blanc widzi w dziej. ludz. ekono. mechaniz. który niezależ. od idei i d[illegible] jednost. sprowadz. wypad. Napol. musiał upaść, bo wyni. to z praw rozwoj. niezmien.

Obaj zgadz. się w tem, że ekonomi[illegible] pragnie. jest główn. czyni. rozwoj. społecz. bo za sob. pociąg. walkę klas,

następ. jedn. po drugiej a opier. się wzajem. Obok tego czyn. działa postęp. technolo.: po któr. się jedn. najważ. społecz. to przykład: w przem. wiek. ze zmiane wytwar. jak one występ. na wielką klass.

Te prawa po rozwój. przesł. Marx. ze pomo. dyalek. heglow. Więcej, że sympatyzo. z Feuerb. któr. odw. format. Hegl. Jeśli ten rozwój logicz. idei uważ. za przyczy. rozwoj. stosun. ludzk. Feuerb. zarad przeciw tworzenie wytwar: idee, uważ. że rozwoj. człow. przecz. za sob. logicz. rozw. idei. Człow. pierwo. stwa. sob relig. a nie relig człow.

Podob. powszech. St Sim. i nikt nie stwa. nowe. syste. społecz. tego wykaza. tyl. że nowe idee potrzeb. ułoży. się inaczej niż przedt. — Nikt nie stwa. zasady, lecz ją się poznaj. i wykaza. że jest.

Marx. odrz. samodz. rozwój idei, który u St Sim. ciągnie się obok rozwoj. technol. i ten tyl. uważ. za mającego w dzieję. Wszystk. zjawi. społecz. uważ. zależn. za wynik. sposob. jakim produkt. się życ. materyal. wy +

+ reprodukcja życia bez-
pośredn.

Marxa filozo. dziej. KK

Teor. wyjt. rozw. historyczo. wytw. Mar. w Elend der Philos. – 2 aufl. 92 – pot. raz. z Engelsem w Manifes. Komunisty. (r. 49) – nowsz. w brosz. Zur Kritik der polit. Oekonomie (59) = w późniejsz. dziel. nie ulod. się zowe:

Kil. zdań Mar.:

Każdorazo. rozwój sił produkcyjn. zmusza producent do produkow. na tym lub inn. stopn. rozwoj. (Elend der Philo. 13)

Żarna ręczne wytwar. tow. feodal., młyn paro. towarzyst. przemysł. kapitalist. (ibid. 91)

Każdorazo prawo cywil. jest tyl. wyraz. pewn. rozwoj. w własności i produk. – ib. 13 –

Prawod. polity. i cywil. jest tyl. sformułow. w dekre. woli stosun. ekono. (62)

Bez przeciwieńs. nie ma postę., to j. prawo, któr. dotąd przodow. cywiliza. (105)

Ci sami ludz. któr. tworzą sposob. produkow. wytwar.

pewne stosun. społecz. wytwarz. odpowiedni zasady, idee, kategorye odpowiad. do ich społecz. stosunk. (91)

Feodal. stosun. własno. w dan. chwili nie odpowiad. już rozwinięt. siłom produkcyj. lecz im przeszkadz. dlatego zost. rozsadzo. (Komuni. Manif. 13.

Stosun. mieszczań. stały się dzis ciasne za ciasne do pomieszcz. w sob. wytworzo. bogactw (Manif. 14)

Gdy się mówi, że pew. idee rewolucyjonizu. społeczeń. nie wyraża się nic inne. prócz faktu, że w łonie dawn. społeczeń. powstały żywioły nowego, czyli że z rozkładaniem się dawnych stosun. postępuje w równ. mierze rozkład dawn. pojęć. (Manif. 22)

Idee wolno. sumie. i wolno. religijn. wyraż. tylk. panow. wolno. konkur. w dzied. wiedzy – 23)

Ogół produkcyj. stosunk. twor. budowę ekonomiczną społeczeństwa rzeczywis. podstawę na któr. wznosi się prawna i polityczna górny a której odpowiad. pewne formy społeczne świadomo. Sposób produkcyj. życia materyal. stano. wogóle o społecznem polityc. i ducho. rozwoj. życia. Nie świado. ludzi

ducych. o ich istnien. lecz odwrotn. byt ich społecz. stano. o ich świadomo. Doszedłszy do pewn. stop. rozwoju swego, siły materyal. produkcyjne społeczeństwa wstawaj. w opozy. do istniej. stosunków produkcyjn. lub do tego, co jest ich wyraz. prawnym do stosunk. własno. w śród któr. się obracały —

Marxa filo. dziejów ll

poczem twierdzi Marx że stąd wyni. przewrót a raz. z podstawangą może także gmach gór. Epoki sąd robi się nie tem co się robi lecz jak się robi Środki roboty są nie tyl. miarą rozwoju ludz. Siły roboczej lecz także oznaczą stosun. gospodar. wśród któr. się pracu. (Kapit. I. 138)

Z tych ustęp. wszystk. wid. że głów. rolę odgryw. postęp technolog., on wytwa. budow. gospodar. społeczeńs. Niekt. Mar. przy bard. młod. rozsąd. ma żyw. wyobraź. i podobl. rob. w obraz. Takim obraz. dosyć zamazan. i niewyraź. jest budowa gospodar. (ekono. Structur) która może moż. rozlicz. rzecze. Najwięcej myśli Mar. o form. produkcyjn. Taka jest n.p. fabryka do któr. dodaj. oczy. odpowied. stosun. handlo. bez któr. fabry. nie wydaw. spieniężywa swoich tow.

V

Przedsta-wcie ludzi taki związ. przyczyn.:

a) technika b) forma produkcyi c) społ. forma własno.

Na tym szereg. przycz. i skutk. wznos. się gmach wyższy:

a) budo. polity. b) formy świadomo. społecz. jakto

α) relig. β) artysty γ) filozofi.

Każ. zmian. wsz. w techni (i w środk. komunikacyi – Engels)

pocią. za sob. zmiany w b) i c)

a za tem idą zmia. drugie: szereg. czyli gmach. górn.

Jaka rolę w tych zmian. odgryw. walka klas, o tem

róż. zdań. Marx.

w Elend der Philo. – jest ona dźwig. wielk. histo.

bez niej ani postę. nie ma ani ~~[illegible]~~ zorg. produk.

w Manif. na początk. mowa o walce klass – ale

produk. nie jest wynik. walki, lecz wytwa. klassy –

+ ale to wyr. bar. niezręcz. naresz. w rozpra. o Ekono. polity. z r. 59 jest mowa

o epoce spokoju bez walki i o epoce wywrotu. —

Cały ten process u Marx. nie ma nazwy własnej;

Engels wymyśl. „materialist. Geschichtsauffassung"

Nazwa „materyalisty. rozumien. histor:" jest niewłaści. zatem. daja. powód do ściągn. nieporozu. i błęd. bo może być wiel. inn. pogląd. materyalist. na dzieje ludz. nie mających nic wspólne. z teor. Marx. Są materyalist. które. tłum: rozwój, zat. dziej. ludz. przez warun. antropogeogr: lub etnologi. lub kultural. w znacze. najszersz. Wted. Marx. pogl. byłby. jedn. z wiel. materyalist. a dla odróżnie. go od inn. powin. nazw. się technologi. lub ekonomi.

Gdy wchodzi. w szczegó. tak u Marx. jak zwolenni. jeg. napotyk. na szereg kontradykt. które. wypływaj. z grun. całej teor.

a) Która zmian. czy inwencya techni: spowod. przejśc. od zbioro. własno. do indywidual. w upra. roli?

Tego Marx. nie wykaz. a był powin., bo przecie to jest jedn. z najważn. w rozwoj. ludz. Ponieważ. zmian. techni: żadn. nie było, nie sprowad. się formad:

a) technika — b) forme produk. c) własno.

Marxa
filozo. dziej:
mm

Od pierwsz. wiek. po Chr. zaczy. się w okolic. Rzymu ~~rzymsk. imper.~~ na nowo rozw. gospodar: pańsko - gdy przedt. panow. folwar. czyli latyfundy:

Rodbertus wyjaś. powod. który głów. leża w zubożen. prowin. i niedostat. zboże i t. d.

Zob. Berth. p. 318.

Techni. pozost. ta same, ale formy produk. zmień. się pod wpływ. zmienio. stosun. majątk. w prowin.

b) prawo własno. w średn. wiek. i naste: rozwi. się pod wpływ. ~~szczeg~~ wypadk:

α) powstan. feodaliz.

β) zaprowadz. kanoni. zakazu lichwy

γ) zniesien. tego zakaz.

δ) zniesien. ~~feodaliz~~ feodaliz.

Z tych ostat. wypad.

α) feodalizm. ustrój zawdzięcz. swój powst. powod. polity.

β) zakaz lichwy jest objaw. morali. lub ideolog.

Ani pierw. ani drug. nie wynik. z jaki. zmie. technolog.
Tak. samo

γ) zniesien. libery

δ) " " własno. feodal:

wynik. Zupełnyzy ideologi. i polity = za środkam. przeprowadz: bez żadn. wzgl. na techni. urządzen.

c) podbi: róż. plem. w starożyt. Grecyi – Tessaloy: Messeńczy. Spartan. Kretę. pociągn. za sob. radykal. zmian. własno. i następ. formy gospodar: choć dawna techni. pozost. ta same.

d) Mar. i Engels powoła. się na wprowadz. prawa rzym. do Niem. w XV i XVI wie: aby dowieść, że now. forma produk.: pocią. za sob. now. form. własno. ale ten dowód pozostaw. wiel. do życzen.

Marx
filoz. dziej " "

e) Budowa wyższ. piętr. która moż. b. nazw. ideolog. jeszcz. mniej pozost. w zgodz. z teor. Marx.

α) zmian. pojęć prawniczych które miała w praw. karn.: dokonyw. się w XVII i XVIII wiek. = Thomasius, Grotius, Montesquieu, Beccaria nie zostaj. w związ. znacz. z podst. technolo-

Zob. Barth p. 322.

β) wzmożen. się nieograni. władz. książ.

Mar. tłum. ją przez wprowadz. prochu i odpowied. modyfik. broni i wojsk.

Myśl ta zdan. składa się na absolut. polityk. naśladow. prawa rzymski. i reform. Zresztą od wydaw. oraz ustanow. forma absolutyst. bez względ. na udoskon. broni

Prawd. jest że Ludw. XIV i wielu inn. panuj. za jego. przykład. zamien. podat. natural. w pieniężn.: ale trud. u Marx. w tem dopatrz. się wpływ. ekono: na polityk – tylko przeciw.

Marxa filo. dziej. bis

Każde prawo daj. się stwierd. w bez. prost. sposob – przez zastos. do poszczegól. wypadk. któremi ono rząd. ub dla któr. tłumacze. zost. obmyślon. Gdy nie potrafi ich. wytłum. staj. się wartości jego bar. wątpli; coś dopie. gdy praw. żadn. nie tłuma.

W tem położe. znajd. się prawo dziejo. Marx.

1° Nie tłum: jakim sposob. własno. komunisty. ziemi w okres. najdaw. przekształ. się w własno. indywid. – Nie tłum. dla czeg. w wiel. powiat. greck. zwrota urzęd. gdz. kraj który zost. podbi. przyst. nowy porząd. własno.

2° Nie tłum: dla czego powst. własno. feodalna

dla czeg. zabrania. chrześcian. wypoży. pienię. na lich.

3° Nie tłum. wprowadz. prawa rzymsk. do kraj. chrześ. pod kon. średn. wiek.

6° Nie tłum. powsta. pojęć prawni. dokon. w XVII i XVIII stul.

7° Nie tłum. powstan. absolutyz. w XVII i XVIII wie.

Refor. Społecz. Marx Engels

Marx i Engels umk: robien. zbyt wszędź. poszk. w do wprowadz. porząd. społeczn. Uważ. że utop. zapewnić. robotn. tego o co go wedł. nich kuszącego: t. j. całą zapłatę: bo nie może dokład. oznacz. warto: pracy: ani jego pracy, a w każd. raz. zależ. niejed. odrzuc. na odmian i dostarcz. materjał. utopja. i odrzuc. więcej. i t. d.

Złe kapitalisty. ustroj. nie w tem, że robo. dost. za mało płacy, lecz w nierów. produk. i konsump: które wypł. z niej.

Porząd. tak się ukształt. że w przyszłości. produkt. dowie się władz. polity. i zamien. wszyst. środki do pracy w własno. Wtedy. zniszcz. anarchię. produk. dzisiej. zajęcie. produk. dobr. obmyślen. Która zabezpiecz. potrzeb. powszechne. i każd. jednost. Przypomn: produktory. stanowiących: i stanowisko. gdy. produk. nie są towar: t. j. nie są wartości. zamienn: lecz wartości: wszystkowe: Tam właśnie. gminy produkcja. społeczna a praca i produkt. rozdziel. się wedł. potrzeb. i t. d.

Ponieważ proporcj. w manife. komunisty =

a) Wywłaszcz: własno. ziemsk. i przeznacz. renty gruntowej

na rzecz skarb. publicz.

b) podat. wielki progressyw.

c) zniesie. prawa spadku:

d) konfisk: majat. wszyst. emigr. i buntown.

e) centraliza. kredy. w rękach państ.

f) centrali: wielk. komunika. i transpor. w ręk. pań.

g) przez przymuso. dla wszystk. i zaraz armii przemysło.

zorgan. dla rolnict.

h) połącz. rolnict. z przemysł. i zniesie. różni. międ.

miast. a wsią.

i) wychow. publi. bezpłat. wszyst. dzieci i wyklucz. dzieci

z robo. fabry i połącz. wychow. z materyal. produk.

Niektó. z tych punkt: ~~uzupełn.~~ powtórzo. się w później. dzieł.

Marxa i Engelsa.

Marx (das Kapit. I. 790 3e wyd) = bogaci i gdy koncentr. środk. do pracy w ich ręka będ. do wszyst. przeszły. zostaną wywłaszczone: przez ogól. powstan. ludowe.

Engels (die Entwickelung des Sozialism. zur Wissensch. p. 42) uważ. za koniecz. zamian. wszystk. środk. produk. w państwo.

+ własno. gdy będą gotow. potrzeb. wszys. a lud obejmie władzę =

Marxa

filoz. dziejów

2.

8) z im. potęg ideolo. największ. wycho. relig: — Marxa filo. dziej. oo

1° Engels naryс. dnewieni. średniow. feodal. jakob. treść ideologi. zawis. od ekono.

2° Marx w „Manif." p. 23: idee wolno. sumie. i relig wyraż. tylk. panow. woln. konkur. w dzied. wiedzy" czem Marx.ważnie zo dowód ideo. poprzedz: „ducho. produk. przekształ. się wraz z materyal." F

Jest to nonsens", ponieważ wolna konkur. w dzied. handl. i przemysł. jest wolno. woli — swobo. sumien. i badan. jest wolnośc. myślen. Na tem drug. polu nikt nie żąda woln. konkur. lecz zwycię. s. prawdy. Prawda tylk. moż. być jedn.

Jest to błąd histor. bo wolno. badan. przez szt. żąda. wieki było praktyko = a wielk. odkry. astrono. wstan. Koper. zanadto. się wczesno. auto. stawiąt.

F

3° Sąd Marx. o Locke'u.

Zur Kritik der polit. Oekono: p. 35:

John Locke, reprezent. now. burżuazyi pod każd. wzgl. bo ~~przedstaw~~ przemysłowc. uosobia na prawie klasom robotn. i ubogim, handlujących przeciw staroświeckim lichwiarz., arystokr. finanso. przeciw wierzyciel. państwa – a w osobn. dziele nawet dowodzi, że rozum mieszczań. jest to normal. rozum ludz. –

Nieprawd. że Lockego stanowis. społecz. wyłącz. w jego teor. rozu. ludzk.

Bacon Werul.: to samo utrzymuj.

Tom. Hobbes rzeczn. absolutyz. to samo –

Przeciwn. Lockego – Dekart n. p. był b. przedstawi. rozum. feodaln. bo przypisyw. idee wrodzo –

a Kant na wskroś mieszczań. wbrew przeciw Locke.

wszystko to chwiej. przyjął Bernstein w Histo. Socyaliz. in Einzeldarstellungen – Stuttg. I-2.

Marx
filo. dziej. pp

Ucznio. i towarz. Marx. zrobi. mnóst. tak. odkryć.
gdy Engels „dowódł", że nauka Kalwina o predestynac.
była tylk. religijn. wyraz. faktu ekonomi. że w świe. handlo.
rządzi. się przew. konkurenc. powodz. lub bankruct. nie zależ.
od zasług jednost. lecz od wypadk. które od niej. nie zależ.
(Neue Zt. 92/93 Tom I. p. 43)
nie wah. się Kautsky orzec: że krzyż był tem dla husyt.
czem wówczas propor. i chorągiew dla wsz. lud. i partyj;
był to znak wojenn. pod który. się zbier. a nie był przedmio.
o który walcz. Przedmiot był środ. wszystkich i posiad. dzierżaw.
przez kościół. –

Gesch. des Sozialis. I. t. 207.

Opis. przez Kautsk. wojn. husyts. cały syst. teolo. husyt.
zapomn. wreszc. wytłum. jakim sposo. syst. ten

O wszystk. ~~system.~~ kończ. się wreszcie świd. decyd.
Kauts. że duch św. miecz nad rzeczami dbający wzwyż. z
reforma: (183)

Kautsky wyst. Ꝟnie wytrwin:

Neue Zt - 9 Rok II. 48: będą 16 i 17 wie: pod wpływ. stosunk. ekono: ~~nadi potrzeb~~ szukali: aby poręczy i oderwa w relig. i alkoho.

Gesch. der Sozialis. I. 1. 24

O początk. chrześcijs. decyduj. wielkomiejs. proletar. w Rzym. oderwan. od pracy - ~~gdy~~ a z klas ziemian. tył. mała liczb. przyst. takich, którzy ~~oddaja~~ dali się sporządz. uwadami owego czasu (Katzenjämmerliche Stimmung)

W Neue Zt. IX Ro. Tom I. 574 - jest uzw. list Marx. zawier. roz. stosunek. pracow ~~do~~ relig. - ale tych nie brak teksi. w Kapit.:

Dobra uwaga Barth p. 330:

Ten sposób wywyższ. się po nad idee przeobr. - tworzące wielk. dotychczaso. cywiliza. i orzeka - jednem Marx. nie stwi. ku osobl. a jest tem niesmaczniej. a jego naśladow. ~~im~~ niżej od Marx. stoi wartość. naukow. jego naśladow. -

W podob. spos. Giovanni Lerda w artyk. Pessymizm i Stoicyzm stawszy. tam jako patolog. objawy wyrodz. smutne położeni ekonomi.

Pessimismus u. Stoicismus w Sozialist. Monatshefte Zeszyt. 1 lipiec 97 -

44

Lafargue, zw Mar. - taki. nob. zadziw. odkry.

Gent. der Sozialis. II. 2. 889 =

Panteizm i wędrówka dusz w Kabbale za to wyrażen. metafizy. na oznacz. warto. towar. i zamieny tychże ... Mar. wykaz. że wymia. kapitalisty. zaczyn. się od pienię. aźeb. nowe. stwo. na pieniądz. ale za pieniądz. z nadwyż. Teozof. Kabbali wychod. od jedno. od pierwszej Zefiry aźeb na 10-tej Zefirze (~~Serafim~~ ~~wyrażenie~~ wśród) doprowad. do jedno. złożo. poniew. ta tażyż przyjmo. zmarłości poprzedzej. Sefiroth = N. ato: dawno przed Kabałą Pitagorej. mie. w metempsycho. tak. zamo Żydów.

(miestat. Kabb. zawa mówi w tajb. mnogi)

Dowcip. Barth 330 o estrono-przyrodzą

ib. 331 każd. Marxysta przerośl Fausten.

Nic wytłum: dla wszy. ludz. nau. śmier. pozorą że wszy, że przekona. polity. lub filoz. lub naukow. ~~stwo~~ nauk. były to się odpowiad. ich inter. ekonomi. -

Nie wchod. wiedzy prawdziw. za zewn. twór. relig. wszych.

Histo. dzieciści. uczynnow. środk. przeciw teor. historyozofi. Mar. =

Najżywsz. idee z pośród Marxyst. wyraż. Loria = die wirtschaftl. Grundlagen der herrschend. Gesellschaftsordnung - deutsche Ausg. aus +

Marxa filozo. dziej. 99

+ Loria tył. walkę klas uważa za motor dziejów - postęp techni. u niej. tud. mi odgry. roli. -

+ dem französ. von Grünberg - Freibg. Leipzi. 95 - franc. wyd. ukaz. się 95. włoskie już 86.

Marxa
Teorye ekonomiczne

Karl Marx' nationalökon. Irrlehren. Eine krit. Studie von Lud. Stowinski. Berlin ... Räde (Stuhr) str. IV-203 in 8vo.

Marx'a Błędy

Praca ukaz. się w ost. zeszyt. Wjestnika Jewropy - aut. w przeszł. ... Moskal. choć prawdopod. jest Pol. jak świad. jego imię chrzest.

Marx w „Kapit." wychod. z twierd. jako forma warto. (Werthform) występuj. w gotow. formie pienięg. jest bez treści, ... ale duch ludz. od 2000 lat nie zdoł. jej zbad. bo najśmieda. analizow. składni: a tła stosow. niezwzn. forma towaro. (Waarenform) produktu pracy czyli forma warto. towarów jest komór. ekono. (str. 1)

Chodzi o pojęc: warto. czyst. społyt. się w dzieg: twierd. Marx że to osob. forma gospodarst. społecz. która dopie. w nowsz. czas. rozwinę. się w Anglii i tam doszła do najwyż. rozkwi. „Chcę w moj. dziele, mówi M. zbad. przedewszystk. kapitalist. sposób produkcow. i jemu odpowiadaj. stosun. produkcyj. i obrow. (Verkehrsverhältn.). Klasycz. jego siedzib. jest Anglia." (str. 2)

M. przew. wytłacz. posta. się materya. dostarcz. przez industr. ang. Bierze on pojęc. warto. i kapita. w znacze. jakie maj. w nierbyt. star. epoce kapitali. a równocześ. twierd. że duch ludz. pracow. nad tem pojęc. 2000 lat. Mowi o praw. przyrodzo. produkcyj. kapitalisty. które działaj. z koniecznoś.

żelaznej – ale produkt. te ma być histor. do ras. twórcz. zjawisk. a uwzgl. na zyski – skąd wynik. wyni. że nie moż. z niej dedukc. żadn. praw ogóln. (str. 2)

Fakta i kierun. dzisiej. organiz. wielkoprzemysło. mogą prowad. do wniosk. praktyc. ale nigd. do praw ogóln. mogących przyd. się nau. bo jak. zbad. jakiejś fabry. skomplikow. nie moż. nic dod. do teor. mechani. tak ani zbadan. pewnych właściwo. kapitaliz. przemysło. do teor. polity. ekono. Dla tego fakta przemys. ang. jak M. wyraź. mog. tyl. objaśn. jego własn. teor. którą wywiód. niezależ. za pomo. dedukc. ale teor. ta jest produkt. atmosfe. przemysło. Anglii (str. 3)

Punkt wyjś. Marxowych dedukc. jest. sprzeczn. bo chce naukę bogactw za pomo. analizy jej pojęć zasadn. ale nie bier. tych pojęć w form. ogólnoludz. tyl. w tej, którą przybra. chwilo. w Anglii M. nie daje ekono. polity. zajmuj. się warunk. gospodar. postę. i uczucia. dobroby. lecz ekonomi przemysłowo-handlo. zajmuj. się tyl. towar. i wartościami.

Marx teor. ekono. α

W jaki spos. powstaj. Kapitał? Marx odpow. na to pyt. w 4ᵗᵘ rozdz. Iᵒ to: Die Verwandlg von Geld in Kapital. Na wstęp. oświad. że towa. mogą się rozw. zamien. w końc. na pien. a te za formą nowoż. kapita. w przeciwień. do wieśno. ziemsk. A Kautsky (p. 58) idąc. zaw. za mistrz. objaś. że kapit. w naszej nowoż. nie jest rzeq. nieruch.; nie jest narzęd. nie jest praca nagrom. nie jest państw. ani wiedza ani dusza ciał: jak niew. definio. kapit. lecz wartością rodzącą nową nadwartość — es ist Mehrwerth. heckender Werth = Dobr. przypom. że odk. były pieniądz. w wyjątk. a naw. przed niemi kupcy wielów. z towar. ciągn. zysk, nad czem Aryst. ubole. jako nad zjawiskiem przeciw. natu. a oryst. rolili się lichwiar. i z wypożyczo. pienię. ciągn: takie zys.

Ale wracaj. do kapit. nowoż. Ponieważ jest wynik. ostat. zamian. towar: Marx odróżn. dwie formuł. któr. naj. wytłum: sposób tworzen. się kapit. Pierw: W-G-W (Waare-Geld-Waare) ~~jest~~ wyraża natural. obieg towa: kończący się ich zużyc. Rolnik sprzedaj: 100 korcy kartof: dostaj. za nie pieniądz. (W-G) a za pieniąd. kupu. sob. ubran. cukier, kawę i t. d. (G-W)

Na tem kończ. się cyrkul: bo nowe tow. znikaj. przez używ. a nie mają służ. innemu celowi. – Kartof. jeśli ~~sprzed.~~ je sprzed. partyczni, uleg. temuż przeznacz: Nabyw. je rzemieślni. aby je spoży. a płacą za nie pieniędz. Któr. dost. za swoj. wyrob: za buty, kapelu. meble i t. d. I tu powt. się ta sama formuł: $W - G - W$ =

Ale może się zjaw. na targ. ~~przed~~ przedsiębior. który nie potrzeb. kartof: (dla swoj. użyt.) a zakup. je ryczałt. aby odstaw. do jakiejś fabry. lub do jakieg. porz: gdz. kart. nie obrodz. się w tym roku. On płaci zgóry 150 zł. za 100 kor: i wypro. cały zapas na miejsc. przeznacz: gdz. za nie dostaj. 200 zł: To jest nowa formuł: różn. od poprzedn: która stan: punkt. wyjścia. kapit: Ona brzmi $G - W - G$ = ale to drug. G większ. od pierws. ~~zatem~~ G' i to jest nadwarto. (nadwyż. teraz może dla wszy. kapit. w ścisł. znacz: jest wartością która wydaje nadwarto. – W rzecz. społecz. ta nadwarto. przyjmu. ~~występ~~ ~~fo~~ formę czynszu, renty, procentu i t. d.

I. 113.
Marx: $G' = G + \Delta G$ = pierwot. wyłożo. sumie z jakimś ~~dodat.~~ przyrost. u. Ten przyrost nazyw. nadwyżki nad warto. pierw. nazyw. nadwarto. (surplus value)

Marxa teor. ekon. β

Kautsky (p. 59) objaś. że nie każd. pieniąd. ani każ. towar za kapit. uważ. tyl. wted. nim się staje, gdy odbyw. ruch wspom: Pieniąd. który wyd. dla siebie na chleb lub narzęd. nie za kapit. ani tow. który ja sam wyrab. by sprzedaż. Środ. produkcyj. przez uczron. i t. d. twor. treść (substan.) kapitu. ale tyl. w pew. warun. Gdy o tych warun. zapomni; gdy usuw. je za pomo. abstr. = abstr. zaś według p. Kautsk. to wyr. akademic. oznacz. niedostrzeg. tego, co jest istot. – wtedy zaczyna. uważ. a tem stan. Kaut. że nowożyt. ekonomi. nic wzgl. nie wie o teor. kapit. marxows. Jak widz. Marx i Kauts. i Engels nie boi. się wszyst. abstr.

W jaki ted. spos. powst. nadwarto: czy: kapit. w istot. znacz.?

Aziel. sprawdzi. ocen. teor. Mar. należ. przypat. się jego dwu formuł. w któr. spoczy. owa tajemni.

W – G – W

G – W – Ga

Obie formuł. maj. pew. cechy wspól. inne znow. odmien.

Porów. Marx I. 111. Wspól. jest to, że każ. rozpa. się na dwie opera: sob. przeciw: kup. i sprzed. Pierw. zacz. się od sprzedaż: (W – G) a kończ. na kup: G – W = druga zacz. od kup. (G – W) a kończ

na sprzeda. (W—G^{a}). W obu operac. te same czyni.— towar pien. i dwie osob. kupuj.— sprzedaj. a dwa obiegi dokonyw. się za pomo. trzech osob: które po kolei i kup. i sprzed. podcz. gdy pierw. tyl. kup. druga tyl. sprzed.

Róż. się zaś oba obieg. przeciw. następ. operac. Prost. obieg towa: W—G—W zaczy. się od sprzeda. a kończ. na kup; za to obieg pieniędzi: kapit. G—W—G' zacz. od kup. a końc. na sprzed. W pierw. tow. jest punkt wyjś. a pieni. środk. za pomo. którego tow. zamie. się w inny tow; w drug. pien. jest punkt. wyjś. a tow. środ. za pomo. któr. staje się zn. pieniąd. ale odfiter.

Wszyst. to stwierd. Mar. obrazem: w pierw. ~~opera~~. pieni. ten sam dwa razy odmien. swoj. miejs. Sprzedaj. dostaj. go odkupuj. (i ten sam pien. zar. oddaj. ~~kupuj.~~ inne. sprzedaj; W drug. oper. nie ten sam pien. lecz tow. ten sam dwa razy miejs. odmien. Kupuj. dostaj. tow. od sprzedaj. i oddaj. ten sam tow. inne. kupuj. Za ten tow. dost. wtedy większ. sum. niż wyłoż. pierwot. G—W—G'

I. 118 = Za pomo. dialekty. heglowsk. odkry. Mar. w tej drug. formul. stwor. kontradykt: Ona wyraż. owoc dawnej W—G—W bo dokony. się w kierun. odwrot. Wyraż. del. wszyst. (tak Mar. uważa.) wszyst. co dot. wyłoż. o towa. wzrost. istot. pieniąd.

Inny tych. takt. wniosko: albo moż. domieś. wywod. za błęd. skor. ustęp. je wywraca. albo za prawdz. a wted. ustęp. za fałsz. Ale wedł. meto. hegla: cieszy się Mar. że może dwie przeciw. sob. antytez. połącz. w nowo. wyż. syntez:

Marxa teor. ekono. g

1a trudno: ale nieg. wywróco. ne opiek cyrkule: wytwor. tylko ogron. różn: ?

2a trudno. Wyrówn. tej. porząd. w cyrkul. istn. tyl. ale jedn. z trzech kontrah: bo kapitalis. (g) kupu. od drug. a sprzedaj. trzec. zostaje ~~w obu~~ przeto do każd. z nich w normal. stosun. a wydaj. się oboj: czy on sam jest kupuj. lub sprzedaj. bo cenn. 1y akt w tej obiegu. operac: t.j. kupno może być uważ. za sprzed. ze strony drug. a pot. dwaj pozost. kontrahen. mogłib. załatw. międ. sob. inter. nie posługuj. się kapitalis. Wted. druga format. nie wyd. się zasadn. różn. od pierw.

Możnab. zwrot. tę drug. format. zastósow. do cyrkul. towar: gdy dwaj kupcz. naby. wzajem. od sieb. towar. a w końc. obliczaj. ~~[illegible]~~ bilans ~~[illegible]~~ w pieniądz ~~[illegible]~~. Ale nie mogą się wzbogac. bo jed. oddaj. drug. rów. quantum warto. w towa. otrzy. to quant. było symboliz. w monecie.

(II. 123.) Powst. zresz. abstrak. wydatk. Mów. że żad. zysk. nie może być odniesio. przez samą zamianę. bo gdyb. n. p. wszys. kup. sprzeda. towar o 10% nad warto. nikt nie zyska: bo co zyskaj. przy sprzeda. musieliby tracić przy kupnie. Gdyb. zaś ~~konsum.~~ ci co kupuj. o 10% za tanio by płaci: to samo. nie sprzedaż.

I. 124: Tworzen. się nadwarto. a więc zamiana pieniędz. w kapit. nie daje się wytłum. ani tem, że sprzedaj. zbyw. towar ponad jego warto. ani że kupuj. naby. ją poniż. warto.

Zbija takż. I. 124–125 teor. według. któr. popyt konsum. zwiększ. cenę towaru =

Rezult. I. 126: Choćbyś się kręcił na wszystk. stro: wszystk. pozost. tem sam. Jeżel. równowarto. zamieniaj. się nie powst. żadna nadwarto. a jeśli nie wymien. się równowarto., także nie powst. żadn. nadwyżk. Cyrkul. czyli zamia. towar. nie stwa. żadn. now. warto.

Kapit. handlo. najwyższ. przedst. formuł. G–W–G' ale najm. ją tłumacz. dyb. przez oszukiw. za pomo. pośrednik.

Cytuj. wielk. ekonomist. dawniej. twierdz. to samo =

I. 127 o lichwie = według. Arysto. – ††

† Zob. ostatn. konkluz. o kontradykt. kapit. w obręb. cyrkul. str. 127–129.

50

W jaki spos: powstaj. nadwarto: z siły robotn. wyzysk. Mat. obrazow. i zarysy. pod kon. 4° wyd. (I. 129 sq.)

Marxa teor. ekono.

I. 120. „Przez siłę robocz. rozum. cała sumę fizycz. i ducho. zdolno. które w cielesno. i w żyw. osobisto. człow. istniej. i któr. on w ruch wpraw. ile razy wytwarz. jakiejkol. wartości użytko."

Ażeb. kapitalist. znal. na targ. siłę robocz. jako towar wymag. za pew. warun:

1° właścic. siły robocz. musi zat. wystaw. ją na sprzed. jako towar; zat.

2° musi on być woln. niezależ. osob.;

3° kapitalis. i właści. siły robocz. zawier. umowę prawn.

4° właścici. siły robo. sprzedaj. ją na czas ograni. jeżel. nie ma zost. niewol. t. j. towar.

5° właścic. siły robocz. nie musi mieć nic inne. do sprzedan.

Dla czego zjaw. się wolny roboty. na targ.?

I. 132 = Przyroda. natu. nie stwar. kapitali. lub właścic. towar.

ani z drug. stro: właści. siły robocz. nie mają nic prócz niej,
należ. stosun. bez naszej. ze wytw. historyi, który ani nie
jest ugruntow. w przyrodz. ani nie był wspóln. wszystk. epok.

I. 132 = mogą już być towar. i zamian. tychże, a jeszcze nie
być wolne robotni = przejście tow. a zaś robot. woln. dzieje
w epoce kapitalisty. się zaczęło. –

To przesąd. i ciemnota. bo oprócz niewoli. byli zaw.
wolni robotni. – jak tylk. rozwija się jakikol. podz. pracy =

=

I. 133 = właściw. towaru. który zaw. prod. jest siła robo.
Jej wartość. zależ. od czasu. potrzeb. do produkt. i do reprodukc.
Siła robocz. tylk. istn. w żyw. jednost.
Produkt. siły robo: znaczy się reprodukt. czyli zachow. jednost.
Ponieważ jednost. potrzeb. utrzym. czas robo. potrzeb. do
~~r~~eprodukto. siły robo. wycho. na to samo, co czas potrzeb. do
produktów. pożywien. – wartość. siły robo. t.j. wartość. wiktu,
potrzeb. do życ: dla właści. siły robocz.

Marxa teor. ekono. ε

Siła robo. urzeczywist. się tyl. w pracy – ta zaś wydaje pew. ilo. lud. mózgu. nerw. mięś. i.t.d. a ten wyd. musi być odnow. Potrzeb. więc, żeb. jednost. miała ośkt – utrzym. mieszk. i.t.d. Któr. zmien. się wedł. kraj.

Oprócz tego potrzeb. na utrzym. dzieci i na pew. wykształc. młod. pokolen. więc. by źród. robo. wyzysk. Wszyst. to Marx niepotrzeb. oblicza: n.p. $\frac{365A + 52B + 4C \text{ etc.}}{365}$

Minimum wydat. na to zw. się wartości. pożyw. i t.d.

I. 136 – robotn. staje kredyt.: ! o tem ma Marx ciekaw. uwagi

Rozd. V. I. 139 sq. Produkcya bezwzględ. nadwartości.

Słonimski p. 65: Kapitalis. kupuje siłę robocz. płacąc za nią tyl. ile potrzeb. do utrzym. przy życiu jej właściciela.

Te źród. oped. przez półdzienn. renta pracy produk. nadwarto. która należy do kapitalist.

4 Wiemy że warto. ~~towaru~~ mierzy się zapom. ilo. pracy w niej zawart. i t.d.

Środki produkcyi. nie produkują wartości . tylko przez ludzi. jest źródł. wartości.

Środki produkcyi. przenoszą swoją wartość bez zmian. na towary – maszyny zaś tylko tyle ile wynosz. ich zużycie i zużyw. w ciągu kapit. który. stoi. jest w materyał. surow. substancy. pomocniczych narzędzi. do pracy i t. d. nie zmienia. wartości. swoj. podcz. produkc.

To zw. Marx. kapit. stały – ale część kapit. który. zamien się w siłę robo. zmien. swoją wartość. podcz. produk. bo 1° produ. swoją równowar. i dodat. (nadwyżkę) który może być więk. lub mniejsz. – to kapit. zmienny.

Stowarz. p. 66–67 to złożę –

wytwarzaj. niedobrze:

może być dod.

Złota. wyrab. w dzisiej dniach może jeden. robo. złota= nosząc. pasów. Boltona, obsługiw. przez 8 robotn. wyrob. 318.000 guzików na godzin.

Southern Harvester Company w New. Yorku sprzed. maszy. do zgrabian. zboża – jedna maszy. ciągnio. przez parę koni +

+ i obsługi. przez jedn. mężczyz. i jedn. robotn. zbiera 5000 prz. dziennie i pakuj. do snopów – na co dawniej potrzeba było 40 robotn.

Marxa teor. ekono.

EE fis

Nakoń. różnd. się Mar. ze teor. wiecza. wyrazu. przez wszyst. ekonomist. ze szko. Ricar. że wartość. produkcyi. powstaje z dodan. zysk. przezyst. do koszt. produk. ale równocześ. utrzymu. że ta wartość: produk. jest tylko. odbicie. jego nadwarto: czyli że wart. pracy przecho. w produkcyi. nie tem. wracha. jakim się sposob. to dzieje.

Zob. Stow. 109 —

Konklu: ogólna: Mar. nie wniósł do ekono. polityc. żadn. myśl: nowe: który. b. mogło się ostać; trzymaj. się w głów. kwest. niewolni. Ricar. choć ciąg. go także postępowa. nie uczynił. Jego zasłu. nie wnoszą: tylko raczej zaczem. przez wiecznot. sofisty: do który. zmusza. ogo już to sposob w dialektyc. heglo. już to polity. i filozofi: przeciwd. polity. że prowadzi. walci. do proletary: filozofi. że dlatego jest materya, przyczyny. material. towar. aby ich więcej. jeden uczyni.

Naszzakoni. ekono: wszystk. odrzucy. się przeciw jego teor. warto = Schäffle, Knies, Ad. Wagner, Böhm-Bawerk a nawet. wśród socyalist. sympatyzu. z jego poglą. społecz. coraz więcej głos. się odzywa = Max Lorenz, Herkner, i td.

Słownik. 110-111

Konsekw. teor. Mar:

Kwest: sprzed. dej. się tyl. rozwaz. na podst. jego teor. warto.

Tyl. praca robot. stwor. i odzew. Kapit. przez wytwarz. nadwarto. która jest jedy. źródł. wszelkich zysk: w przedsięb. wszelkich czynsz. i procent; wszelkich docho. z ziemi

Kapit. nie się zapracuj. do tych docho. a tworzy się z zabier. obcej pracy.

Mała uwzgl. którzy b. chcieli ~~dopomóc~~ [illegible] sprawiedliwy. podz. dochod. międz. kapitalis. a robotni bo robotn. nie potrzeb. się dziel. z nikim — ~~całej~~ bogactw. społe. do nich należ. bo oni je produkują.

Rata nadwartościowa ~~wyraż.~~ zależy od ~~ozna~~: stosun. zachodz. międz. nadpracą a pracą konieczn.

Jeż. prac: potrzeba do wytworzen. pokar. dla robotn. ~~wymag.~~ trwać powinna np. ~~sześć godz.~~ on zaś w fabry. pracow. musi 12 godz. = rata = 100%

Wyraż. ona przeto stop. wyzysku siły robocz. przez robotn. lub robotn. przez przedsiębior. Podno. się rata albo bezwzględ. w miarę przedłuż. się dnia robocz. albo względ. przez skrócen. czasu robocz. potrzeb.

Jeż. czas robocz. normal. obliczo. na 6 godz. a czas nadnorm. wyniesie tyl. 2 godz. wówczas przedsiębior. zyska tyl. 33%

Ale przez udoskon. techni. fabrycz. może ~~przedsięb~~ robotn. przez 2 godz. zrob. tyl. ile dawniej przez 6 = wtedy czas normal. dla niej wynies. właśc. tyl. 2 godz. – a kapit. zabier. 6 godz. to znaczy: 300%

Taka jest myśl przewod. Mar. który posuw. na wyrafinow. wywodów i najnieprawdopod. kombinac. Podstawa zaś tejże ~~konstr.~~ fantastyc. jest dogm. uroszcz. że tyl. praca żyw. = której form. pierwot. jest praca muskular. = sama tyl. wytwar. wartość wszelk. = Wyż. więc praca ~~...~~ rozpad. się na dwa ~~okresy~~: w pierw. ~~...~~ pracuj. robotn. dla sieb. w drug. dla przedsiębior. = któryk. kolw. z tych dwóch okres. ~~(kiedy)~~ czy przedłuż. się – w którym zaw. robotn. jest wyzyski. : dopó.

Marks

teor. ekono. §

podnos. się raty

środki do pracy są w ręku Kapitalis.

Gdy zaś pyt. dla czeg. tyl. żyw. siła robo. ma tę przymiot. wytwarz: now. warto. styczy. cen. tę samą odpow.: że to wiadome że tak jest już wiedzie lub styczy: i t. d.

Zob. Stonius. str. 70. =

Moim. zdaniem teor. przytocz:

1°) praca umysł. jest ta sama w mocy co ludz: dla czego tyl. druga bogaci Kapitalis. Mar. przyzn: że ile razy wyprod. kon. wię. ~~pracy~~ siły ludz. niż siły konsum. daje się konk. pierwiast: ale z tego. wyni: że gdy drug. jest twórcz. będz. drug. wyzysk. Nie tylko zaś wyzysk. gdyż nie bogaci: Kapitalis. To samo powie. o maszyn. które Marx nazwał. odnaw. wład. tworzen. „nadwarto."

Ston. 72 2/ wszyst. co mówi Mar. o kupow: siły robocz: i wytworzeń nadwarto rat. o wyzys: dale: więc: odno. się do bydła robocz:

~~Kup.~~ Kupuj. kon: chce aby mad z tego zysk. Otóż koń więc dla ~~utrzym.~~ pracuj na swoj. utrzym. a resztę na bogac. swego pana..

Koń albo wół robocz. wład. przeciw teor. uedwarto. Mar:

Marxa teor. ekono:

Praca roboty. rozpa. się na dwa części. Jed. reprezent. kosztu który były potrzeb. do wychow. robota; drugi: to, czeg. potrzeb. do odnowien. jego siły robocz. ~~Tak samo~~ Pierwszemu odpow. koszt nabyw. kon: drugie. kosztu utrzym. Kon musi zat. odrab. swoj. przecz 1° koszt. kupna 2° kosztu utrzym. a 3° koszt. ~~roboty~~. który mu dzorm.

Przykła: dorożkarz, jeźdz. właśc. kon.
dorożk. posiadacz. ~~drugo~~ ~~dorożk~~. obsług. przez najemn
stangr:
właści: Szczęs. droż.
" młodzi:

Tam gdz. panuj. niewo. wszelka różni. ustaj międ. bydła. a ~~robo~~ robotni. przyjmuj. w koszt.

Trudn. twierd. że tyl. niewol. wytwa. uedwart: a bydła które dzorm. nie przyczyn. się do tego =

7/ Należy tak samo sądz. o maszyn.

Dla czeg: wprowadz. się maszyny?

Oczywiś. nie tyl. dla tego, że są tańsze = rob. Mar. I. 409-460 =

tem że wytwar. to, co Mar. uważa. nadwarto.

Maszy. jedn. gdy są powszech. używ. wedł. Mar. obniż. cenę produktów i powiększa produkcyę a wskut. konkur. nie dają żadn. nadwarto.; ich produkcyja jak wszyst. inn. przyrodz. jest bezpłat.

4) Jednak. to dale: wszę. nie mają przy robotni. bo oni zaw. są na zawołan. a przedstaw. tą korzy. że nie potrzeb. tak wielk. nakład. jak przy maszyn. Wted. przedsiębior. może ich uważa. za dar przyro.: któr. przy konkur. nie wytwar. nadwart. Jeśli chodz. o wytwar. nadwarto. to każd. brał by robotni. a nie maszy. bo na urodzajn. gleby i t. d. Tod pewn. względ. robotn. taki. przy. darmo przyro.

5) W przemysł. panuj. kierun. ulepszen. coraz bard. maszyn a obchodz. się bez coraz. dar. przyrodz. nagromadz. w sile robocz. ludzi. Przykłady:

Ston. 75. a) w drukar. perkalików maszy. obsługi. przez jedn. chłop. wykonyw. pracę 200 robotni. na godzi.

Wedł. Mar: cała nadwarto.: t. j. zysk. zarob. fabryk. byłb. dziełem tego chłop.:

Przykłady: zaś.

Marxa
Kapit. tłum.

b) Za czas. Smitha 10 robotn. w ciąg. dnia, przez stosow. podz. pracy, wyrab.: 48000 szpil. dzien. Dziś jedna maszyna wyrab. ich 145.000 w tym sam. czas.: a jedna dziewczyna obsługuje około kilk. maszyn czyli wyrab. przeciętn. 600.000 szpil. Taka olbrzym. nadwartość że jedna dziewczyna wprowad. do kieszeni przemysło. — Stronic. 75.

Ona zastępuje 125 robotn.

b) ~~Jeśli~~ Choć liczb. robotn. fabryk. się zmniejsza, nie wstrzym. to nie dozw. nadwarto. którą z nich ciąg. kapit. bo — 6)

α° maszyny ~~zniżają~~ sprawiają że produkt. stają się obfit. a zarazem tańszemi środk. utrzym. dalej mniejsza ~~to~~ część dnia robocz. wystarcz. na opędz. zapłaty: a dalsza większa obraca się w nadwarto. dla kapitalisty.

β° ilość nadpracy się zmniej. ale wzras. intensywn.

mniejsza liczb. robotn. ale ich praca przez maszyn. staje się więcej produkcyjną.

Maszyny zwiększ. swoją produkcyj. tyl. robotn. którzy nimi dozoru.

Stąd robotn. pracuj. przy maszyn. w czas. dalej krótsz. odnaw. wartość swoj. siły robocz. a ~~część~~ wielka dzien. nadwarto. wzras. choć sama praca lżej się stała.

6.) Robotn. lub chłop. który przy udoskon. maszyn. zastęp. 200 robotn. pracuj. wedł. dawn. meto.; dzięki now. maszynie produkt. w ciąg. przez 10 min. tyl. pracy, ile potrzeb. na pokry. zapłaty a całą resztę dnia robotn. należ. do przedsięb. i bogaci go. Przypuśćmy, że chłop. dost. 1 mar. a pracuj. 10 godz.: W pierw. 10 min. odrab. swoj marę: a pozost. 9 godz. i 50 min. = idą do kiesze. właści. fabr.: Ponieważ 10 min. = 1 mar, zat. 9 godz. + 50 min = 54 + 5 = 59 mar. Ale on produkt. niestych. więc.: bo tyle co 200 robot. dawniej na dzień. Przypuśćmy, że każdy taki. dostaw. po mar.: a pół dnia (= 5 godz.) odrabia: dzienną płacę (raz. 200 mar.) to przez drug. 5 godz. wytwarz. nadwarto.: (raz. 200 mar.) Wszyst. to dla przemysłow. wytwa. jed. chłop.

7.) Marx. twier. dalej: Im więc. rozpowszech. się użycie maszyn w jakiej gałęz. przemysłu ludz., warto. społecz. wyrob. tej maszy. zmniej. się do jego warto. indywidua. i objaw. się prawo że nadwarto. nie pocho. z sił robotn. które kapitali. zastąp. maszyną, lecz przeciw. z sił robotn. którzy obok niej są. Nadwarto. powstaj. tyl. z częś. zmienn. kapita. (variable Theil des Kapit.) i widzieliś. że massa nadwarto.

Marxa teor. ekono.

zależ. od dwóch czynn.: od raty nadwartości i od liczb. robotn. współcześ. zajęt. Gdy dana jest długo. dnia robocz., rata nadwartości zależ. od stosun. przez który. do nadpracy, na który rozpada się dzień robocz. Liczba robotn. współcześ. zajęt. zależ. znowu od stosun. ~~który~~ zachodząc. pomięd. częścią zmienn. kapita. a jego częś. stałą. Jasne tedy jest, że używan. maszyn, że raz produkcyjno. pracy zwiększa a rozszerza nadpracę kosztem pracy koniecz. może tyl. osiągn. ten rezult. przez zmniejsze. liczb. robotn. używan. przez jakiś dany kapit. ~~Zamien.~~ Część kapit. który przedt. był zmienn. t. j. przechodz. w żyw. pracę robocz. zamien. się w ~~pracę~~ kapit. stały, który nie produku. nadwarto. Niepodob. n. p. z dwóch robotn. wycisk. tyle nadwarto. ile z 24. Jeśli z 24 robotn. pracuj. po 12 godz. dzienn. każd. tyl. jedn. godz. dostar. nadprac.: to raz. daj. 24 godz. nadpracy – podczas gdy 2 robotn. także pracuj. po 12 godz. dają raz. 24 godz. pracy i nadpracy...

„Używan. zat. maszyn do wytwarz. nadwarto. zawiera w sob. kontradykt., gdyż z dwóch czynnik. nadwarto.

wytwarzanej przez danyj kapit. jedna wyraźn. sprzeczn. t. j. rata nadwartd. zwięk się gdy równocześ drugi sprzecz. t. j. liczb. robotn. zmniejsza się. Te kontradykt. wewnętr. coraz bardz. się ostrzeg. im wyż. rozpowszech. się użycie maszyn. w danej gałęzi przemysłu... i zmusza kapit. do gwałtow. przedłuża. dnia robocz. aceb. wyrównać rob. zmniejsza się liczb. wszystkich robotn. przez powiększen. nietylko względ. lecz i bezwzględ. nadpracy — I. 426 sq.

Stronica 79

wszystkich robot. pod każd. względ.

Ale Marx odkryw. dalsz. kontradykt. bo kiedy robotn. dozorujących fabry. bardzo skomplikow. tak zwięk. swoją pracę pod każd. względ. że kiedy godz. zgęszczon. pracy ... w rob. czas. dawny dzień roboczy. Wtedy może kapitali. bez szko. dla nieb. nawet skróc. dzień robocz. — z drug. strony wielk. koszta maszyn każą je utrzymywać ciągl. w ruchu i skłaniają przedłużać dzień roboczy a nawet użycie tańszej robo. kob. i dzieci — ale prawodawst. stoi na przeszkodz. ustawą normow. dzień robocz. i usuwając nad wszystkie pracy kobiet i dzieci — wtedy kapitalis. stosuje się do tych praw, bo inaczej nie może ale wprowadza się nowe maszyny które pozwal. mu zmniejsz. liczb. robotn. i t. d. Robotn. zaś wszystki.

Kontrad. wyż. przytoczo. ustęp. rob. u Stoninsk. p. 80 =

Marxa teor. ekono. K

Jedna kontrad. zbyt razi.

Doskonale. maszy. wedle Mar. nie tyl. zmniej. ilość robot. lecz spraw. że rodzaj roboty zastęp. się coraz prostszy: a przez to dz. sprowad. się do formy pierwot. nie wymag. żad. wykształc.

Stonin. 87.

~~wartości~~ ... roboty obniża się

Ale Mar. wkład. nie zwraca. dla czeg. tym prost. robot. ma się przypisać rozkład. całej fabryki: choć wyższ: nie rozum. jej mechaniz.

Marx przyta: I. 470 no. 228

oświadcz. przemysłow. angiel. że zam. ~~miał~~ zatrud. 63 rob. pot. wskut. ulepszon. maszyn zredukow. ich do 33 - a w końcu doszedł do tak. ulepszeń. technic. i wyrzeg. że wystarcza 13 rob. Przypuśćmy. że właściciel. zarab. 13000 funt. rocz: właściciel. każ. z robotn. zarab. 1000 f. o który właściciel. go okradł. i t. d.

fabryka cukrowa

rob. Stonin. 82 =

rezult. taki: że maszy. należy do robotni.

Zmian. Kapit. a stały

Storn. zmian. kapit. do stał. jest taki u Mar. uwag. i prowad. go do rozl. spraw. =

Zob. Storn. 84 –

Przedmiot. pracy skomplik. lub kwalifik. również w te kontrakt. =

Według Mar. każ. praca kwalifiko. powinn. się sprowad. do prost.: aby nie narażać się na niepotrzeb. zamiesz.

Należ. o każd. robotn. który jest w usług. kapit. powied. że wykony. jakaś prost. pracę społ.: tak Marx =

Ale jaki. osiąg. pracę inżynier. lub inn. specjalis.: n. p. dających plany artysty = do wzorów i. t. d.

Z tych specjalist. osiąg. kapitali. zysk ale nie przez produkc. ich dzie. wolnej. ani przez zabier. ich nadwarto.

Gdyby Mar. był uwzględ. że prace wyższe. mogą być

Storn. 86 utwo. mogą inną wspólną. kor. warto.

Bo to pewn. że jako praca wytw. ma warto. i nie może być pominięta. przy żad. kor. warto.

Marx pob. nigd. nic jasne. nie powied. o sposob. jakim praca wyż. sprowadz. się do niż. ... ani jego uczeń Deville p. 159.

Spodziew. się, że Mar. w 3im tom. rozwiąż. wszystk. trudn. podnoszą. się przeciw jego teor. zwłaszcza przeciw teor. zysku (Profit)

Że nadwarto. jest przyrost. do wyłożo. kapit. zmienn. powsta. Marx w pierw. tomach niezłego. wary. Zysk wedle niego ma być stosun. nadwarto. do całe. kapit. wyłożon. Twierd. że tak. pewnej. prawo ekonomi: im większ. kapit. zmienn. w porówn. ze stał. tem większ. rata nadwarto. i rata zysku – zat. kapit. przemysłd. mogą przynos. różn. zyski wedł. stosun. zachodz. międ. ich częś. stałą a częś. zmienną.

Marx przyznaj: że teor. bez wzgl. na różnicę względ. wielk. stał. kapit. a mało zmienn. może mieć taki sam zysk czyli nadwarto. co jakieś. różnicę. względ. dużo zmienn. a mało stał. kapit. I. 312

Jeżeli to prawda, upad. cała teor. Mar. = t. j! jeśli kapit. przynoszą równy zysk, niezależ. od wielkoś. nadwarto. czyli od większ. lub mniej. ilo. roboty.

Marxa
teor. ekono.

Praca wykwalifikowana była zawsze ul. kopa. [który] grozi rozbi. teor. Marx. Twierdzi że ~~siła robocza~~ roboczą która wykonywa przez wyższe rodzaj. wymag. zawsze więc. czasu, aby zost. wytworzo. i dla tego ma większ. wartość od prost. siły robocz. Ale to rozu. sofizm oryginał. poleg. na tem, że siła robocz. każd. rodz. zatem i umysło. jest towar. który się produk. i wracaj. na towar i fundu. Wykształcen. długolet. młodzież. kosztu tyle a tyle; tę sumę możnab. zrównać z pewn. ilością dni lub lat robocz. potrzeb. do odrobien. takiegoh wydatk. Wted. w stosow. wykształco. będz. niejako wtórn. większ. praca społecz. niż w robotni. prost.

Jedn. tak. drew. wierzo. ustaw. na nowo się pojaw. przy ocenie jego robót; wtedy od tych należ. b. rezygn. aby według nich coś zmierz. o jego wartoś.

Nie dla tej. praca skomplikow. ~~jest~~ ma wyższ. wartoś. że zosta: wykon. przez uczon. lub artys. którego wykształ. duża kosztow. lecz że w niej przejaw. się dowcip, smak, rozum, geniusz, i nadaj. prawdziw. wartoś. wielkiej pracy prost. mechani. i otwieraj. dla niej nowe kręgi i now. metody.

Czy Marx wytłum. że przy równ. racie nadwartości może być rate zysku (profitrate) równ. wielka? — Marxa teor. ekono. II

Przypis. to uwzgl. w 3 im tom. i nar. Engels to zapowie. ale rozczarow. następ. zapad. Bo tam Mar. robi znow. wartość zależ. od koszt. produk: jak uwzgl. wnyż. jego powiedz: Nadwarto. specyal: (odkryc. Mar.) nie odgryw. żadn. roli ani przy dochod. przedsiębior. ani w oznacz. raty zysku ani w stanowisz. cen.

Powiew. jedn. należ. wi uwzgl. dla wytłum. owej kontrad. podaną w pierw. tomie, odpow: Mar. że międ. kapitalis. stanę ugod. aby każd. nadwart. pochodz. z wyzyskiwał. roboty. dział. międz. sob. po bratersk. bez wzglę. na to, czy poszczegól. przedsiębiór. ma do tego prawo lub nie ma.

Słonim. 96

A jedn. to była wręcz uspraw.:
1° Wolno z góry odrzuc: teor. warto. Wted. tem sam upad. takżi teor. nadwarto: a z nią nadpracz =
bo skutki osiąg: przez pracę robotn: są dalek. większ. jeżeli ona zamien. się w pracę społecz. –
2° Ale przyjaw: teor. Mar. że nadwarto: płyn. z nieopłacon. pracy robotn: i jest jedyn. źródł. zysku, być powin. wytłum.

wszystk. kontradykc: płyn. z tej teor:

Ponieważ:

a) kontradykc: pierw: że całe nadwarto. wytwar. się przy rządz. do końca. mnogie za pomo: jedn. lub kil. niedorostk.: drzewi: olbrzym. maszyn.

b) drugie kontradykc: że z teor: zmienn. i stałe. kapit. wyni. że co przemysłow. traci na liczb. robotn., musi sob. wynagrodz: przez przedłuż. ich dnia robocz: ale ~~ponieważ~~. to może nie wystarcz. się, a dnia te kontradykc: nie rozst. usunię. Mimo ich prost.

c) ~~Trzecia~~: która absolut. rozwiąz. się nie daje z teor. Marx: jest to fakt, że rate zysku równ. jest w przedsiębior: o różn. kapit. zmienn. i stałe.

Marx broni. teor. swoj. przez pierw. dwa tomy; ale orzeka że procent zys: (w tej form. występ. procent lub rate nadpracy) może być ta sama przy kapit. równ. wielk. choć różn. się w używ. siły robocz. albo też przeciw. jej nie używa.

Zniżka stopy nadwartości a proc. jej zamien. się w proc. zysku (Profitrate), nie zależ. od ilo. robotn. ani od stop. jej wyzysku. Ceny towarów nie oznacz. się wtedy wedł. pracy w nich nagromadz. lecz wedł. koszt. produkcyjn. z dolicz. przecię. przeciętn. zysku.

„Cena produkcyi zawier. w sob. zysk przecięt. Dał. mu nazwę ceny produkcyi; jest to mniejwięcej to samo, co Smith nazyw. natural price, Rikardo price of production, fizyokraci: prix nécessaire ponieważ nikt z nich nie rozróżn. się nad różni. ceny produkcyi od wartości. ponieważ ona trwale jest warunk. jest do reprodukcyi i dostar. towar. w każd. sferz. produkcyi."

Marxa Teor. ekono. Stowa. 98

(?)

Z tem zgadz. się to co mówi w tom III. rozdz. 14 (rozd. 1° Koszt. produk. i zysku) o bezmyśl. wyobraż. jakob. koszta produk. stanowi. prawdzi. wartoś. towar. a nadwarto. wypływ. z sprzedaż. towar. po nad ich wartoś. gdz. zarzu. Proudhonowi „wyższej. spekulacyi" i t.d. za to, że sprzedaw. towa. po cenach rów. własnym mieć. być sprzedaw. po koszt. produk.

A w dow. odsył. nas do I° tom. rozd. 7 p. 211 gdz. twierdz. że wyrób. materiały jako 20 f. ni. = 30 szyl. zawie. w sob. 24 szyl. środ. produkcyi, 3 szyl. płacy za siłę robo. a 3 szyl. niezapłaco. siły robo: Te 3 szyl. = 2 fun. ni. Jeżel. więc ktoś 20 f. sprzed. ~~za~~ 27 szyl. to sprzed. je o 1/10 poniż. warto. ale zatrzy. dostar. nadwarto. w wysoko. 2 f. nici które dost. się kupcow. przy sprzedaży: i t.d.

Taniej str. 21 i t.d. rozwod. się nad tajemnicą. tego open. ~~[illegible]~~ które sprzed. zmniejsz. obrotu kapitali. i naturalnie takiż ekonomis.

niezrozumiał. fakt niewątpli. że w prakty. nadwarto. zlewa się
z wyod. z koszt. produk:

Str. 92 Ale bron. swoj. teor: oświad. jedn. że w rzeczywisto. pomijając pewne
może niezliczon. przypadko. i wyrównywują się wzaj. a wtedy jest nie-
wątpli. że nie istnieje żadna różnica pomiędzy procentami zysku w różn. gałęz. przemy.
i nie moż. istn. bez zniszcz. całe. syste. produk. kapitalisty.
Twierdz. Mar: że jego teor. warto. nie daj. się pogodz. z rzecz.
rzeczywist. ani z istotn. zjawisk. produk. i że wtedy należało b.
wyrzec się wszelk. zrozumienia. tych zjawis.

W isto: jest: dwa rodz. kapit. przynosz. róż. zyski
chociaż pierw: tyl. w jedn. trzeci: obracz. jest na siłę robo:
a drugi w dwóch trzecich, teor. Mar: wyod. z jakoby praca
była jedyn. źródł. warto. a ponieważ Mar. tyl. swoj. teor.
uważa za prawdz. oświad. bez ogród. że wtedy należ. b. zwat.
o wszelk. ekono. nauko.

Str. 94 Tymczas. przed Mar. prze. wszys. ekonomi. uważ. pracę
za źródł. warto. – zwłasz. Smith i Ricar. ale uważ. pracę za
jed. z organi. warto. i zalicz. ją do koszt. produk.

Marx zmusz. przyz. (III. 1. 132) że w kost. produk. nie uwzgl. się o różn. międz. kapit. zmien. a stał. Dla kapit. jest obojęt. wiara, czy z 100 f. wart. kapit. wkładow. pracę: 10 f. na zmien. wyd. czy 90 f. Cały wyd. zaw. wyno. 100 f. koszta produk. są te same. Dla również wszelk. przedsiębiorst. w różn. sfer. chociażb. produkc. wartoś. i nadwarto. różnił. się jak najwięc.

Te równo. kost. produk. twor. podstę. konkuren. kapit. wkładów a przez to dołoż. do skład. proc. przeciętn. zysku –

Ale przed Mar. tak samo uczy. Ricar. że tylk. koszta produkcyj. drogą konkur. stanow. o cenach – nadwart. nie odgryw. żadn. roli.

W obec tego trudno. niestyt. nadzi. rozw. Mar. dziw. hipote. Tom III. 1. 135:

Ponieważ ceny tow. regulu. się wedł. kost. produk. z doda. przeciętn. procent. zysku, a ten w różn. gałęz. przemys. równy jest wed. więk. lub mniejsz. ilość. kapit. zmien. bo ten tylk. zatrudnio. siły robotn. ludz. wytwa.: nadwarto. – skutk. konkur.: że pierwo. różn. procen. zysku wyrównyw. się w jed. przeciętn. procent

Marxa teor. ekono. o

Ston. 100

Ston. 102

Tamże 148

a stosu. kapitali. w każd. sfer. po sprzedan. towa. wyciągaj.

Stron. 182 na powrót swój. kapit. więt. na jeb produktow. jedn. nie zyskuj.

tej̈ nadwarto: która wypad. w ich specyal. industr. lecz tyl.

tyl. ile z ogóln. nadwarto. czyli ogóln. zysku, który wytwa.

się przez cały kapit. społeczeńst. we wszystk. galęz. produk.

razem w dan. czas: Przy równ. podziz. tego ogól. zysku dost.

każd. swoją część przypadaj.

Tow. ogół. kapita. (cało-świat.) jednow. jakoby tow. akcyjn. w któr.
udział. się porów. dywiden. a te róż. się tyl. wedł. wielko.
kapitał. pojedyn. i t. d.

Zob. co o tem mówi Stron. 104 nast.

Marx tłumacz. to w częś. przez konkur: w częś. przez explo.
wspól. wszystk. robotn. przez sprzęgn. ogółu. wszystk.
kapitalist.

III. 178 „Kapitalista, któryby w swoj. sferz. produkcyj. nie używ.
wał. kapit. zmienn., zat. żadn. robotni. miał b. mimo to
równ. inter. w exploatow. stanu robotn. przez kapitał a
wyprowadz. zysk swój tak samo wyprowadz. z nieopłacon. nadpracy,
jak kapitalist. używaj. tyl. zmienn. kapit. zat. wydawaj. +

+ (cały) swój kapit. ze społeczn. robotni. i t. d.

Marxa teor. ekono. II

Nie moż. się dziw. że Mar. teoryę warto: i to, co z niej płyn. prowad. do nierozwiązal. sprzeczno.

Chcąc przez anali. warto. i zysku odkryć prawa nieulicz. wart. któr. każd. kapitalist. wyzyskiw. musi roboth: Ale te prawa okaz. się w niezgod. z fakt. niezaprzecz. Te bow. dowod. że warto. i zysk zależ. też od inn. czynni: oprócz pracy ludzk. Jeśli. pomimo zmniejszaj. się liczb. robotni: i skracan. ich godzin pracy a nawet podwyższa. płacy i dawan. równ. wygod (wszyst. to dziej. się dziś. w fabry. częścio: a naw. w wielu zakład. we (ang. stan) zysk. rośn. lub nie zmniej. się dzięki doskonalen. się techni. przemysł. czynni. sama praca robotni. i z niej wyprow. wartość. nie mogą być źródł. jedyn. zysk.

Fakt ogól. że kapitalis. wyzysku. robotni: nie wypływ. z jego analizy warto: ani nie jest szcz. przed. – to fakt history. częst. podnieśio. z ubolewan. przez wszyst. ekonomist. Ale Marx tego. faktu nie wyprowad. z swoj. anali. tej wart. za pun. wyjścia. ma: Z jego teor. fakt ten wypływ. nie mo

Co do ~~zysku~~ równ. zysku, to nie tyl. on nie wyprow. z jego teor. lecz jest jej przeciw. – tłumacz. on go zaś. jak wszys. ekono. przez wolną konkurenc.

Co do trzeciej hipote. że kapita. dzieli się porówno zysku wydobyt. z nadpracy robot. jest to hipot. najwięcej przeciwstaw. z wszyst. jakie wymyślo. dla wytłumac. równo. zysku.

Stron. 108 Teor. wart. Mar. o ile odno. się do warto. i zysku nie jest jednolit.: Mamy

1° warto. zasadnicza, która jest właści. wartością, bez żad. przymiotni.; i jest to wszelko. praca ludz.

2° warto. produkcyj. równ. się cenie wydat. z dolicze. zysku przeciętn.

3° warto. mierowa, powstała z wydatko. kapit. i z pracy.

Pierw. pojęc.: jest fikcyj. abstrak.: która nie wywier. żad. wpły. na dalszy przeb. teor. zysku –

Druga warto. stano. o cenie towar.: i może równ. się z pierw., ale częst. jest mni. lub więk.

Trzecia warto. jest miarą: bo pracu. z jedn. stro. tyl. uwzględ. pracę ludzk., z drugiej nie chce pomin. oczywist. faktu, że przy +

+ udoskonale.: maszyn a zmniejszen. się pracy ludz. ta druga nie wystarc. do wytłum. warto.: Jest to pojęc. dwuznaczne problematy. =

Teor. warto.   Marx

Kapit. przycho. na świa. zbryzg. krwią i błot.

Warto. podwój: a) Gebrauchswerth

b) Tauschwerth

Pierw. jest najpierw. podsta. drugie. bo tylk. rzeczy pożyt. mają warto: wzamia.

w ilo. swoj. druga niezależ. od pierwsz.

Warto. zamia. oznacz. się pracą włożo. w jaki wyrob; jest to pra. uprzedmioto.

Prace zaś bierz. się w znacze. ogóln. pracy ludz.

Przykład: Jeż: moż. 20 łok. płót. zamien. na surd. lub 30 lit. wina. to warto. ich użyt. jest w każd. z trzech przyp. różn. ale warto. zamia. jest ta sama, bo we wszystk. trzech zawar. przez ludz. w równ. iloś.

„Warto.

Ebenfalls von St Simon ist Marx, der tiefst. sozialist. Denker im XIX Jahrh. Seine original. Leistungen sind die Materialist. Geschichtstheo. u. die Analyse der kapitalist. Productionsweise Diese gemacht im Anschluss an Proudhon – obgleich M später das leugnete – jene im Anschluss an die Syst. von Hegel, Feuerb. u. die franz. Sozialist.

Unter Einfluss v. Hegelscher Philos. erklärt M die Weltgesch. als einen ewigen Process des Werdens, Vergehens u. Fortschreitens Jede Phase ist relativ berechtigt, so sehr sie auch modern. polit. od. moralisch. Begriff. widersprechen sollte

Während aber Heg. die Gestze der geschichtl. Bewegg aus der Selbstentwickelg des absolu. Begriffs herleit. wurde Marx durch die Feuerb. Philos. zu der Ansicht bekehrt, dass der Mensch d. Ideen schaffe u. dass nicht d. Idee die Gesch. der Menschht bestimme

Seine ganze Denkrichtg wurde auf eine materialist. Basis gestellt – indem er annahm dass jedes höhere Wesen nur die phantast. Rückspiegelung unseres eigen. Wesens sei Hat also der Mensch unbewusst die Relig. geschaffen weshalb hätte er nicht ebensogut alles polit. rechtl. Künstler u. wissenschaft. Dasein

schaffen können?